
ПРАВА РОБІТНИКІВ-МІГРАНТІВ

ВИКЛАД ФАКТІВ № 24

(REV. 1)

**ХАРКІВ
ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА
2020**

Третє видання, стереотипне

Ця публікація здійснена
за фінансової підтримки Європейського Союзу.
За зміст публікації відповідає лише
Харківська правозахисна група, і його ні за яких обставин
не можна вважати таким, що відбиває позицію Європейського Союзу

This document has been produced
with the financial assistance of the European Union.
The contents of this document are the sole responsibility of
Kharkiv Human Rights Protection Group and can under no circumstances
be regarded as reflecting the position of the European Union

Права робітників-мігрантів. Виклад фактів № 24 (Rev. 1) /
ГО «Харківська правозахисна група». — Харків, 2020. — 72 с.

Серія «Виклад фактів у галузі прав людини» видається Центром прав людини при Відділенні Організації Об'єднаних Націй у Женеві. Вона освітлює питання прав людини, які вивчаються або викликають особливий інтерес.

Публікації цієї серії розповсюджуються безкоштовно в усьому світі. Вони можуть перекладатися на інші мови, окрім офіційних мов Організації Об'єднаних Націй, за умови, що їх зміст не змінюється, що організація, яка передруковує їх, інформує про це Центр людини в Женеві і що цей Центр зазначається як джерело інформації.

ПРИМІТКА

Вживані позначення і виклад матеріалу в цьому виданні не означають вираження з боку Секретаріату Організації Об'єднаних Націй будь-якої думки щодо правового статусу тієї чи іншої країни, території, міста чи району або їх влади чи щодо делімітації їх кордонів.

* * *

Матеріал, що міститься в цій публікації, можна безперешкодно цитувати або передруковувати за умови посилання на джерело та направлення примірника видання, що містить відтворений матеріал, в Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини за адресою: Palais des Nations, 8 14 avenue de la Paix, CH 1211 Geneva 10, Switzerland.

ЗМІСТ

Вступ	6
I. Історія розробки конвенції	7
II. Структура конвенції та сфера її застосування.....	9
А. Сфера застосування та визначення	9
В. Принцип недискримінації.....	10
С. Права людини всіх мігрантів	11
D. Інші права робітниківмігрантів та членів їх сімей, що мають документи або постійний статус.....	13
III. Комітет щодо робітників-мігрантів	16
IV. Конвенція в контексті інших міжнародних договорів	19
V. Останні події	23
Корисні адреси та посилання	26

Додатки

Додаток I

Міжнародна конвенція про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їх родин	27
--	----

Додаток II

Держави, які підписали, ратифікували Міжнародну конвенцію про захист прав всіх трудоустроєних-мігрантів та членів їх сімей або приєдналися (1 жовтня 2005 року)	69
--	----

«Прийшов час більш комплексно поглянути на різні аспекти питання про міграцію, до якої в даний час залучені сотні мільйонів людей і яка зачіпає країни походження, транзиту та призначення. Нам необхідно краще знати причини міжнародних переміщень населення та їх складний взаємозв'язок із розвитком»

(Зміцнення Організації Об'єднаних Націй:
програма подальших перетворень,
доповідь Генерального секретаря, A/57/387, пункт 39)

ВСТУП

Міжнародна конвенція про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їх сімей набула чинності 1 липня 2003 року. Станом на 1 жовтня 2005 роки її ратифікували або приєдналися до неї 33 держави¹.

Конвенція являє собою всеохоплюючий міжнародний договір, присвячений захисту прав робітників-мігрантів. У ній особливо виділений зв'язок між міграцією та правами людини — одна з найважливіших тем політики, яка привертає до себе зростаючу увагу в усьому світі.

Конвенція відкриває новий розділ в історії зусиль, спрямованих на визначення прав робітників-мігрантів і на забезпечення захисту та поваги цих прав. Вона відображає результати більш ніж 30-річних дискусій, включаючи дослідження Організації Об'єднаних Націй у галузі прав людини, висновки та рекомендації нарад експертів, а також матеріали обговорень в Організації Об'єднаних Націй і її резолюції з питання про робітників-мігрантів.

Як і всі інші міжнародні договори про права людини, Конвенція встановлює стандарти, що служать зразком для законів та судово-адміністративних процедур окремих держав. Уряди держав, які ратифікували цю Конвенцію або приєдналися до неї, зобов'язуються здійснювати її положення шляхом вжиття необхідних заходів. Вони також зобов'язуються забезпечити робітникам-мігрантам, права яких порушені, можливість домагатися ефективного захисту.

У цьому бюлетені ви знайдете інформацію про таке:

- історію розробки Конвенції;
- її структуру, а також основні риси та положення;
- Комітет, створений для контролю за її здійсненням;
- зв'язок Конвенції з іншими міжнародними договорами;
- останні події та ініціативи, спрямовані на заохочення та захист прав робітників-мігрантів.

¹ Алжир, Азербайджан, Беліз, Болівія, Боснія і Герцеговина, Буркіна-Фасо, Гана, Гватемала, Гвінея, Гондурас, Єгипет, Кабо-Верде, Колумбія, Киргизстан, Лесото, Лівійська Арабська Джамахірія, Малі, Марокко, Мексика, Перу, Сальвадор, Сейшельські Острови, Сенегал, Сирійська Арабська Республіка, Таджикистан, Тимор-Лешті, Туреччина, Уганда, Уругвай, Філіппіни, Чилі, Шрі-Ланка і Еквадор (див. Додаток II).

I. ІСТОРІЯ РОЗРОБКИ КОНВЕНЦІЇ

Міжнародна конвенція про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їх сімей стала кульмінацією багаторічних обговорень, доповідей і рекомендацій з питань прав мігрантів. Уперше стурбованість з приводу прав робітників-мігрантів була висловлена Організацією Об'єднаних Націй у 1972 році, коли Економічна та соціальна рада у своїй резолюції 1706 (LIII) висловила тривогу у зв'язку з незаконним перевезенням робітників із деяких африканських країн у деякі європейські країни, їх експлуатацією «в умовах, схожих із рабством і кабалою». У тому ж році Генеральна Асамблея в своїй резолюції 2920 (XXVII) засудила дискримінацію щодо іноземних робітників і закликала уряди покінчити з такою практикою та поліпшити умови працевлаштування робітників-мігрантів.

На прохання Економічної та Соціальної Ради, з якою та звернулася в 1973 році, Підкомісія з попередження дискримінації та захисту меншин у 1976 році прийняла доповідь з питання про експлуатацію робочої сили шляхом незаконної й таємної торгівлі. У цій доповіді, підготовленій її Спеціальним доповідачем пані Халім Варзасі, визнавалося існування двох аспектів даної проблеми: незаконних і таємних операцій, з одного боку, і дискримінаційного поводження з робітниками-мігрантами в приймаючих державах, з іншого боку, і рекомендувалася розробка конвенції Організації Об'єднаних Націй про права робітників-мігрантів. Ця рекомендація була знову висловлена на Всесвітній конференції з боротьби проти расизму та расової дискримінації², яка відбулася в Женеві в 1978 році, і в резолюції 33/163 Генеральної Асамблеї про заходи щодо поліпшення становища й забезпечення прав людини та людської гідності усіх робітників-мігрантів.

Після прийняття Генеральною Асамблеєю резолюції 34/172 від 17 грудня 1979 року в інтересах розробки конвенції в 1980 році була створена робоча група, відкрита для участі всіх держав-членів, а зацікавленим міжнародним органам та організаціям, таким як Комісія з прав людини, Комісія соціального розвитку, Міжнародна організація праці, організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури і Всесвітня організація охорони здоров'я, було запропоновано внести свій вклад в цю роботу. Робоча група, мандат

² Див. доповідь Всесвітньої конференції з боротьби проти расизму та расової дискримінації, Женева, 14–25 серпня 1978 року (видання Організації Об'єднаних Націй, у продажу під № R.79.XIV.2).

якої послідовно поновлювався на щорічних сесіях Генеральної Асамблеї, завершила розробку Міжнародної конвенції про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їх сімей у 1990 році.

Міжнародна конвенція про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їх сімей була прийнята Генеральною Асамблеєю без голосування і відкрита для підписання всіма державами-членами Організації Об'єднаних Націй 18 грудня 1990 року.

**Права мігрантів суть права людини:
Глобальна кампанія за ратифікацію
Міжнародної конвенції Організації Об'єднаних Націй
про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їх сімей**

Керівний Комітет Глобальної кампанії за ратифікацію Міжнародної конвенції про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їх сімей був віуперше скликаний у 1998 році. Він являє собою унікальний орган за участю Секретаріату Організації Об'єднаних Націй, міжурядових установ та провідних міжнародних правозахисних, церковних, трудових, мігрантських і жіночих організацій³.

Керівний комітет координує міжнародну та національну діяльність щодо популяризації Конвенції й поширення інформації про неї за допомогою своєї Глобальної кампанії. Його головна мета полягає в тому, щоб сприяти ратифікації Конвенції або приєднання до неї широкого кола держав і включенню стандартів Конвенції в національне законодавство та практику.

Завдяки його роботі вдалося домогтися різкого збільшення числа ратифікацій і підписів. Наприклад, якщо до 1998 року Конвенцію ратифікували тільки 9 держав, то в період з 1998 року по 2004 рік це зробили ще 18 держав.

Кампанія за ратифікацію здійснюється паралельно із заходами щодо підвищення обізнаності про становище мігрантів у суспільстві і про пов'язані з цим часто досить чутливі питання політики. Глобальна кампанія має на меті заручитися схваленням Конвенції з боку найширших верств суспільства, включаючи посадових осіб, політичні партії, профспілки, релігійні групи, жіночі організації і т. ін. Тільки через спільну роботу сотень організацій та активістів на місцевому рівні Глобальна кампанія зможе домогтися успішної реалізації своїх цілей.

³ Його членами є: організація «18 грудня», «Х'юман райтс утч», Міжнародна католицька комісія у справах переселенців, Міжнародна конфедерація вільних профспілок, Міжнародне бюро праці, Міжнародна організація з міграції, Форум мігрантів в Азії, Інтернаціонал з прав мігрантів, Управління Верховного комісара організації Об'єднаних Націй з прав людини (УВКПЛ), Інтернаціонал державних служб, Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, Жіноча міжнародна ліга за мир і свободу і Всесвітня рада церков.

II. СТРУКТУРА КОНВЕНЦІЇ ТА СФЕРА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ

Набрання чинності Міжнародної конвенції про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їх сімей зміцнює й доповнює цілий комплекс інших положень основних договорів Організації Об'єднаних Націй про права людини (див. Розділ IV нижче).

Мета Конвенції — встановити мінімальні стандарти, які слід застосовувати державам-учасникам стосовно робітників-мігрантів та членів їхніх сімей незалежно від їх статусу мігрантів. У преамбулі також підтверджуються підстави для визнання прав мігрантів, які не мають документів, оскільки там сказано, що держави-учасниці беруть до уваги, зокрема, що незаконні мігранти часто піддаються експлуатації та стикаються з серйозними порушеннями прав людини й що необхідно заохочувати відповідну діяльність з метою запобігання та викорінення незаконних і таємних пересувальних перевезень робітників-мігрантів, одночасно забезпечуючи захист їхніх основних прав людини.

Міжнародна конвенція складається з дев'яти частин:

- сфера застосування та визначення Недискримінація щодо прав;
- права людини всіх робітників-мігрантів та членів їх сімей;
- інші права робітників-мігрантів та членів їх сімей, що мають документи й постійний статус;
- положення, що застосовуються до конкретних категорій робітників-мігрантів та членів їх сімей;
- сприяння створенню нормальних, справедливих, гуманних і законних умов щодо міжнародної міграції робітників та членів їхніх сімей;
- застосування Конвенції;
- загальні положення;
- прикінцеві положення.

A. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

У частині I Конвенції міститься найбільш вичерпне визначення робітників-мігрантів у порівнянні з будь-якими іншими міжнародними договорами щодо мігрантів. У статті 2 (1) як робітник-мігрант визначається «особа, яка

буде займатися, займається або займалася оплачуваною діяльністю в державі, громадянином якої він чи вона не є»⁴.

У статті 4 члени сім'ї робітника-мігранта визначаються як «особи, які перебувають у шлюбі з робітниками-мігрантами або перебувають з ними в таких відносинах, які відповідно до застосовного права можуть бути прирівняні до шлюбу, а також знаходяться на їх утриманні діти та інші особи, які визнаються членами сім'ї відповідно до чинного законодавства або двосторонніх чи багатосторонніх угод між відповідними державами».

У статті 5 сказано далі, що робітники-мігранти вважаються такими, що мають документи або постійний статус, «якщо вони отримали дозвіл на в'їзд, перебування та оплачувану діяльність у державі роботи за наймом відповідно до законодавства цієї держави та міжнародними угодами, учасницею яких є ця держава». В іншому разі вони вважаються такими, що не мають документів або постійного статусу.

Нарешті, у частині V Конвенція містить юридичну новелу, визначаючи права, які діють щодо деяких категорій робітників-мігрантів та членів їх сімей, включаючи прикордонних робітників, сезонних робітників, робітників, робота яких пов'язана з переїздами, мігрантів, які працюють на конкретних проектах, і робітників, які працюють не за наймом.

В. ПРИНЦИП НЕДИСКРИМІНАЦІЇ

У статті 7 Конвенції передбачено, що держави-учасниці зобов'язуються поважати та забезпечувати права, передбачені в Конвенції, без якої б то не було різниці, як-то щодо статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії або переконань, політичних чи інших поглядів, національного, етнічного або соціального походження, громадянства, віку, економічного, майнового, сімейного та станового становища або за будь-якою іншою ознакою. У статті 1 Конвенції також сказано про те, що Конвенція застосовується до всіх робітників-мігрантів та членів їх сімей без якої б то не було різниці. Хоча цей перелік заборонених підстав для дискримінації не є вичерпним і наведений лише як ілюстрація, варто звернути увагу на те, що список таких ознак у цій Конвенції ширше, ніж ті, які містяться в інших конвенціях про права людини, таких як Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права і Міжнародний пакт про громадянські та політичні права.

⁴ У статті 3 перераховані особи, до яких це визначення не застосовується, а саме: службовці міжнародних організацій, державні посадові особи, особи, направлені чи найняті державою або від її імені за межами її території, які беруть участь у здійсненні програми розвитку або інших програм співробітництва, інвестори, біженці та особи без громадянства, учні й стажисти, моряки та працівники, зайняті на стаціонарній прибережній установці, яким не було видано дозвіл на проживання та участь в оплачуваній діяльності в державі роботи за наймом.

С. ПРАВА ЛЮДИНИ ВСІХ МІГРАНТІВ

У частині III Конвенції (статті 8–35) проголошений досить широкий спектр прав усіх робітників-мігрантів та членів їх сімей незалежно від їх статусу мігрантів. Багато з цих статей конкретизують застосування до робітників-мігрантів прав, проголошених у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права⁵ та Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права⁶ та інших основних договорах про права людини. Конвенція також містить ряд прав, які відображають конкретні потреби в захисті й забезпечують додаткові гарантії у світлі особливої уразливості робітників-мігрантів та членів їх сімей. У даному розділі основна увага приділяється саме цим положенням.

Наприклад, стаття 15 захищає робітників-мігрантів від свавільного позбавлення власності, а стаття 21 містить гарантії від конфіскації, знищення або спроб знищити документи, що засвідчують особу, документи, що дають дозвіл на в'їзд або перебування, проживання чи поселення на національній території або дозвіл на роботу, а також забороняє знищення паспорта або аналогічного документа робітника-мігранта або члена його чи її родини.

Безпосередньо до ситуації робітників-мігрантів відноситься й стаття 22, у якій сказано, зокрема, що до робітників-мігрантів та членів їхніх сімей не можуть вживатися заходи колективного вислання й що вони можуть бути вислані з території держави-учасниці лише на виконання рішення, прийнятого компетентним органом відповідно до закону. Крім того, в статті 20 (2) передбачено, що робітника-мігранта або члена його чи її родини не повинні позбавляти дозволу на проживання чи отримання роботи або висилатися лише на підставі невиконання зобов'язання, що випливає з трудової угоди, якщо тільки виконання такого зобов'язання не представляє собою одну з умов отримання такого дозволу.

У статті 23 передбачено право робітників-мігрантів та членів їх сімей на отримання захисту й допомоги з боку консульських або дипломатичних установ держави свого походження, коли порушуються права, визнані в Конвенції. Аналогічним чином стаття 16 (7) наділяє заарештованих або затриманих робітників-мігрантів або членів їх сімей правом зв'язатися з консульськими або дипломатичними установами держави їх походження.

⁵ Див., наприклад, положення Конвенції про право на життя (стаття 9), заборону катувань (стаття 10), заборону рабства й примусової праці (стаття 11), право на свободу та особисту недоторканність і на процесуальні гарантії (статті 16–19 і 24), право на свободу думок, вираження, судження, совісті, релігії (статті 12–13), заборона свавільного втручання в особисте й сімейне життя, таємниця листування та інших форм зв'язку й заборона свавільного позбавлення волі (статті 14–15).

⁶ Наприклад, право на справедливі й сприятливі умови праці, на відпочинок і дозвілля (стаття 25), право на соціальне забезпечення (стаття 27) і право на освіту (стаття 30).

Робітники-мігранти часто не мають можливості користуватися захистом законів, що регламентують умови праці, і часто позбавлені права брати участь у профспілковій діяльності. Згідно зі статтею 25 Конвенції, робітники-мігранти повинні користуватися не менш сприятливим поведженням, ніж те, яке застосовується до громадян держави роботи за наймом у питаннях винагороди та інших умов праці чи умов зайнятості. У статті 26 визнається право робітників-мігрантів брати участь у зборах і заходах профспілок і вільно вступати в них.

Умови життя робітників-мігрантів також часто є незадовільними. Вони стикаються з серйозними проблемами проживання, і, хоча вони платять внески по лінії соціального страхування, робітники-мігранти не завжди отримують такі ж пільги та доступ до соціальних послуг, як громадяни держави, що приймає. У статті 27 Конвенції передбачено, що стосовно соціального забезпечення робітники-мігранти та члени їх сімей користуються таким же поведженням, що й громадяни країни, якщо вони виконують вимоги, передбачені чинним законодавством цієї держави та є застосовними двосторонніх або багатосторонніх договорів.

Стаття 28 наділяє робітників-мігрантів та членів сімей правом на отримання будь-якої медичної допомоги, яка є вкрай необхідною для збереження їх життя або уникнення непоправної шкоди їх здоров'ю на основі рівності з громадянами відповідної держави. Важливо підкреслити, що в наданні такої термінової медичної допомоги не може бути відмовлено на підставі невиконання будь-яких розпоряджень, що стосуються перебування або зайнятості.

Згідно зі статтею 30, кожна дитина робітника-мігранта наділений основним правом на освіту на основі рівності поведження з громадянами відповідної держави. Крім того, доступ до державних дошкільних навчальних закладів або шкіл не може бути закритий або обмежений через відсутність постійного статусу, в тому що стосується перебування або зайнятості кожного з батьків, або через відсутність постійного статусу, в тому що стосується перебування такої дитини в державі роботи за наймом.

На підставі статті 31 Конвенції держави-учасниці забезпечують повагу культурної самобутності робітників-мігрантів та членів їх сімей і не перешкоджають їм підтримувати культурні зв'язки з державою їх походження.

Стаття 32 передбачає, що робітники-мігранти та члени їх сімей після закінчення свого перебування в державі роботи за наймом мають право переводити свої зароблені кошти й заощадження та вивозити своє особисте майно й речі.

Нарешті, відповідно до статті 33 робітники-мігранти та члени їх сімей мають право на отримання інформації, що стосується їхніх прав, які випливають з Конвенції, а також умов їх перебування, їхніх прав та обов'язків

відповідно до законів та практики відповідної держави. Такі зобов'язання покладаються на державу походження, державу роботи за наймом або державу транзиту, у залежності від обставин. Держави-учасниці вживають належних заходів для поширення зазначеної інформації, яка надається безкоштовно і, по можливості, мовою, яку вони можуть зрозуміти.

Остання стаття цього розділу, стаття 35, заслуговує особливої уваги. У ній сказано: «ніщо в цій частині Конвенції не повинно тлумачитися як таке, що припускає встановлення постійного статусу для робітників-мігрантів або членів їх сімей, які не мають документів чи постійного статусу або будь-якого права на отримання такого постійного статусу, так само як не має перешкоджатися вжиттю заходів, спрямованих на забезпечення розумних і справедливих умов для міжнародної міграції відповідно до положень частини VI цієї Конвенції». Більш детально це питання розглянуто в спеціальній вставці в кінці цього розділу.

D. ІНШІ ПРАВА РОБІТНИКІВ-МІГРАНТІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ, ЩО МАЮТЬ ДОКУМЕНТИ АБО ПОСТІЙНИЙ СТАТУС

Конвенція наділяє додатковими правами робітників-мігрантів та членів їх сімей, які мають документи або постійний статус.

У число цих прав входить право бути повністю поінформованими державою походження або державою роботи за наймом про всі умови їх допуску й про умови їх перебування та оплачуваної діяльності, якою вони можуть займатися (стаття 37), право вільного пересування по території держави роботи за наймом і свобода вибору місця проживання в ньому (стаття 39), право створювати асоціації та профспілки (стаття 40)⁷ і право брати участь у громадському житті держави свого походження, обирати й бути обраними (стаття 41).

Крім того, ті, хто мають документи робітники-мігранти та члени їх сімей, користуються рівним з громадянами режимом і поведженням щодо різних економічних та соціальних послуг (статті 43 і 45), при проведенні своєї винагороджується діяльності (стаття 55), при виборі своєї діяльності, що винагороджується (при наявності деяких обмежень та умов) (стаття 52), і стосовно захисту проти звільнення та отримання допомоги з безробіття (стаття 54).

Важлива гарантія для тих, хто мають документи або постійний статус робітників-мігрантів, міститься в статті 49. У ній сказано, що, якщо за національним законодавством передбачені окремі дозволи на проживання

⁷ Відповідно до Конвенції ті робітники-мігранти, які не мають документів, можуть вступати в існуючі профспілкові організації та брати участь у їх зборах і діяльності (стаття 26).

та роботу за наймом, держава роботи за наймом видає робітникам-мігрантам дозвіл на проживання принаймні на період, що дорівнює терміну дії виданого їм дозволу на заняття діяльністю, яка винагороджується. Крім того, в статті 51 сказано, що робітники-мігранти, яким у державі роботи за наймом не дозволено вільно вибирати для себе оплачувану діяльність, вважаються такими, що не мають законного статусу й не втрачають дозволу на проживання лише внаслідок припинення їх винагороджуваної діяльності до закінчення терміну дії дозволу на роботу, за винятком тих випадків, коли в дозволі на проживання спеціально обумовлюється конкретна винагороджувана діяльність, для заняття якої вони були допущені.

Робітники-мігранти та члени їх сім'ї, які мають постійний статус, також звільняються від зборів та мита на ввезення й вивезення своїх особистих речей і предметів побутового призначення (стаття 46) і не обкладаються більш обтяжливими податками, ніж громадяни в аналогічних обставинах (стаття 48). Стаття 47 передбачає, що робітники-мігранти мають право переводити свої зароблені кошти та заощадження, зокрема такі суми, які необхідні для утримання їхніх родин, з держави роботи за наймом в державу походження або будь-яку іншу державу.

Хоча в Конвенції прямо не проголошується *право на возз'єднання сім'ї*, на адресу держав-учасниць звернений заклик сприяти возз'єднанню сім'ї й захищати єдність сім'ї (стаття 44). У статті 50 сказано, що в разі смерті робітника-мігранта або розірвання шлюбу держава роботи за наймом позитивно розглядає питання про надання членам сім'ї цього робітника-мігранта, який проживає в цій державі на підставі возз'єднання сім'ї, дозволу на проживання з урахуванням терміну, протягом якого вони вже проживають у цій державі. Нарешті, ті, хто мають документи, робітники-мігранти та члени їхніх сімей користуються додатковими гарантіями від виселення (стаття 56).

Сприяння створенню нормальних, справедливих, гуманних і законних умов щодо міжнародної міграції робітників та членів їхніх сімей

Одна з найцікавіших особливостей Конвенції полягає в тому, що, крім встановлення зобов'язань держав-учасниць перед робітниками-мігрантами як окремими особами, вона також обумовлює в частині VI нормальні, справедливі та гуманні умови міжнародної міграції.

Так, держави-учасниці забезпечують наявність відповідних служб з питань, що стосуються міжнародної міграції робітників та членів їхніх сімей, і розробляють та здійснюють політику, яка стосується міграції, обмінюються інформацією з іншими державами-учасницями, надають відповідну інформацію наймачам і робітникам про політику, закони та правила, а також

подають інформацію й надають відповідну допомогу робітникам-мігрантам та членам їхніх сімей (стаття (65)).

В інтересах захисту мігрантів від зловживань стаття 66 обмежує коло органів, які можуть займатися наймом робітників для роботи в іншій державі, державними службами, органами держави або спеціально уповноваженими приватними агентствами. У статті 67 передбачено, що держави-учасниці мають співпрацювати у відповідних випадках у вживанні заходів, що стосуються упорядкованого повернення робітників-мігрантів в державу їхнього походження.

Стаття 68 безпосередньо стосується запобігання та викорінення торгівлі людьми й незаконного ввезення мігрантів. Так, у статті 68 державам-учасницям пропонується співпрацювати в справі запобігання або припинення незаконних чи таємних переїздів та найму працівників-мігрантів, які не мають постійного статусу. Такі заходи держав-учасниць мають включати в себе:

- a) відповідні заходи, спрямовані проти поширення неправдивої інформації, що стосується питання еміграції та міграції;
- b) заходи з виявлення та недопущення незаконних чи таємних переїздів робітників-мігрантів та членів їхніх сімей і прийняття ефективних санкцій проти осіб, груп або утворень, які займаються організацією, здійсненням чи наданням допомоги в організації або здійсненні таких переїздів;
- c) заходи щодо прийняття ефективних санкцій проти осіб, груп осіб або утворень, які застосовують щодо робітників-мігрантів або членів з сімей, які не мають постійного статусу, насильство, погрози чи залякування.

У другому пункті статті 68 передбачено, що держави роботи за наймом мають вживати всіх необхідних заходів для припинення найму на їх території робітників-мігрантів, які не мають постійного статусу, включаючи, в разі необхідності, застосування санкцій щодо наймачів таких робітників. Це положення підлягає прочитанню разом із положеннями, що містяться в статті 35 і в статті 69 (1), де сказано, що «держави-учасниці, у разі, коли в межах їх території знаходяться робітники-мігранти та члени їхніх сімей, які не мають постійного статусу, вживають належних заходів, з тим щоб не допустити збереження такого становища». У статті 69 (2) далі сказано, що «в разі, коли зацікавлені держави-учасниці розглядають можливість упорядкування становища таких осіб відповідно до чинного національного законодавства та двосторонніх або багатосторонніх угод, належним чином враховується та обставина їх в'їзду, тривалість їх перебування в державах роботи за наймом й інші відповідні міркування, зокрема ті, які стосуються їхнього сімейного стану».

III. КОМІТЕТ ЩОДО РОБІТНИКІВ-МІГРАНТІВ

Здійснення Конвенції є обов'язком держав-учасниць. Відповідно до статті 72 цей процес контролюється спеціальним Комітетом — Комітетом із захисту прав усіх робітників-мігрантів із членів їх сімей — спочатку в складі 10 експертів, які підлягають обранню державами-учасницями й виконують свої функції від себе особисто, а потім у складі 14 експертів після того, як учасником Конвенції стане 41 держава.

Члени Комітету обираються державами-учасницями таємним голосуванням з належним урахуванням справедливого географічного розподілу, включаючи як держави походження, так і держави роботи за наймом робітників-мігрантів та представництво основних правових систем світу. Члени Комітету виконують свої функції від себе особисто й обираються на чотирирічний термін⁸.

Держави-учасниці зобов'язуються відповідно до статті 73 доповідати про заходи, вжиті ними для здійснення положень Конвенції, протягом одного року з дня набрання чинності цією Конвенцією для відповідної держави, а потім через кожні п'ять років. У цих доповідях зазначаються проблеми, що виникли під час виконання Конвенції, і міститься інформація про міграційні потоки. Після розгляду доповідей Комітет направляє їх далі.

Конвенція передбачає тісну співпрацю між Комітетом та міжнародними установами, зокрема Міжнародним бюро праці (стаття 74 (2) і (5)). Так, Комітет пропонує Міжнародному бюро праці призначати представників для участі в засіданнях Комітету з правом дорадчого голосу та враховує у своїй роботі зауваження й матеріали, які можуть бути представлені Бюро.

Відповідно до статті 77 держава-учасниця може зробити заяву про те, що вона визнає компетенцію Комітету отримувати та розглядати повідомлення від однієї особи або від імені осіб, які підлягають її юрисдикції, і які

⁸ У даний час членами Комітету є: пан Франсіско Альба (Мексика); пан Хосе Серрано Брілльянтес (Філіппіни); г-н Франсіско Карріон-Мена (Еквадор); пані Ана Елізабет Кубіас Медіна (Сальвадор); пані Анамарія Дьєгес (Гватемала); пан Ахмед Нассан Ель-Бораї (Єгипет); пан Абедель-хамід Ель-Джамра (Марокко); пан Артур Шатто Гакванді (Уганда); пан Прасад Каріявасам (Шрі-Ланка) і пан Азад Тагхізаде (Азербайджан). Го-ловою Комітету на його першій сесії в березні 2004 року був обраний пан Прасад Каріявасам. Строк повноважень п'яти з цих членів закінчиться 31 грудня 2005 року. 8 грудня 2005 року відбудеться нарада держав-учасниць для проведення виборів з метою заповнення цих вакансій. Такі зауваження відповідній державі-учасниці, які вона вважає доцільними.

стверджують, що їхні права відповідно до Конвенції були порушені. Такі повідомлення можуть бути отримані тільки в тому разі, якщо вони стосуються держави-учасниці, яка визнала таку компетенцію Комітету. Якщо Комітет упевниться в тому, що дане питання не розглядалося й не розглядається відповідно до іншої процедури міжнародного розгляду або врегулювання й що всі наявні внутрішні засоби правового захисту були вичерпані, він може просити про надання письмових пояснень та після розгляду всієї наявної інформації представляє свої міркування за даним повідомленням. Для набрання чинності процедури індивідуальних повідомлень потрібно отримання десяти заяв від держав-учасниць. Станом на 1 жовтня 2005 року якихось заяв про прийняття статті 77 зроблено не було⁹.

У березні 2004 року Комітет щодо робітників-мігрантів провів свою першу сесію, на якій він прийняв свої тимчасові правила процедури. У жовтні 2004 року Комітет провів неофіційні наради для розробки керівних принципів підготовки первинних доповідей держав-учасниць. Він офіційно прийняв ці керівні принципи на своїй другій сесії в квітні 2005 року. На цій сесії Комітет також обговорив свої методи роботи з розгляду доповідей держав-учасниць.

Система договірних органів з прав людини та пропозиції щодо її реформування

Усі сім основних договорів про права людини (див. Розділ IV нижче) покладають на держави-учасниці зобов'язання щодо подання доповідей¹⁰. Часом це накладає важкий тягар підготовки доповідей на держави, які є учасниками всіх цих договорів або більшості з них. У 2002 році Генеральний секретар закликав до реформування системи договірних органів. У відповідь на це Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини провело консультації з договірними органами, державами-учасницями та іншими зацікавленими сторонами, щоб намітити шляхи створення більш ефективної й дієвої системи договірних органів.

У червні 2004 року міжкомітетська нарада та нарада голів прийняли рішення про проведення подальших консультацій з метою стимулювати використання розширеного базового документа держав-учасниць з інфор-

⁹ Стаття 76 Конвенції також передбачає процедуру міждержавних повідомлень, відповідно до якої держава-учасниця Конвенції може в будь-який час заявити про те, що «вона визнає компетенцію Комітету отримувати й розглядати повідомлення про те, що одна держава-учасниця заявляє, що інша держава-учасниця не виконує своїх зобов'язань за цією Конвенцією». Будь-яких заяв відповідно до цієї статті також отримано не було.

¹⁰ Загальна інформація про систему договірних органів Організації Об'єднаних Націй міститься у фактологічному бюлетені № 30.

мацією про правову базу держави, а також про здійснення сутнісних положень про права людини, які фігурують у двох або більше договорах. Такий розширений базовий документ потім доповнювався б стислими доповідями з питань, які безпосередньо стосуються даного конкретного договору. Було прийнято рішення про те, що держави, які бажають використовувати такий підхід при поданні ними своїх доповідей у договірні органи, можуть це робити. У майбутні роки слід очікувати подальшого вдосконалення методів роботи та практики всіх договірних органів.

У своєму плані дій¹¹ Верховний комісар з прав людини наголосила на необхідності знайти якісь кошти, для того щоб консолідувати роботу семи договірних органів і створити єдиний і постійний договірний орган. Вона повідомила про свій намір представити варіанти реформи договірних органів для розгляду на міжурядовій нараді в 2006 році.

Комітет щодо робітників-мігрантів уважно стежить за подіями в цьому питанні та сприяє спрощенню процедури подання доповідей і погодженню методів роботи договірних органів. У його керівних принципах підготовки доповідей згадується можливість використання розширеного базового документа та спеціальної доповіді за конкретним договором.

¹¹ А/59/2005/Add.3, пункт 99.

IV. КОНВЕНЦІЯ В КОНТЕКСТІ ІНШИХ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Міжнародна конвенція про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їхніх сімей є найбільш повним міжнародним договором, присвяченим правам робітників-мігрантів. Однак права робітників-мігрантів або питання, що мають для них особливу важливість, зачіпаються й у інших міжнародних договорах.¹²

Дана Конвенція є останньою з семи так званих основних міжнародних договорів про права людини, які в сукупності утворюють договірну систему Організації Об'єднаних Націй. Іншими шістьма договорами є Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання, Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок і Конвенція про права дитини. Більшість прав, що містяться в цих договорах, застосовуються й до негромадян і забезпечують тим самим основний захист робітників-мігрантів та членів їхніх сімей від дискримінації та інших порушень їхніх основних прав людини. Більш детальна інформація про ці конкретні договори міститься у відповідних фактологічних бюлетенях (перелік усіх фактологічних бюлетенів, опублікованих УВКПЛ).

Під час розгляду доповідей держав-учасниць члени договірних органів регулярно висловлюють заклопотаність у зв'язку з питаннями, що стосуються робітників-мігрантів і підпадають під сферу застосування їх конкретного договору¹³. Договірні органи також порушували питання про робітників-мігрантів у своїх коментарях загального порядку за тематичними питаннями. На особливу увагу в цьому зв'язку заслуговує зауваження загального порядку № 15 Комітету з прав людини («Становище іноземців відповідно до Пакту»), прийняте в квітні 1986 року, у якому Комітет ясно заявляє про те, що не повинна проводитися дискримінація між іноземцями та громадя-

¹² УВКПЛ відвело спеціальну сторінку питань міграції та прав людини за адресою: <http://www.ohchr.org/english/issues/migration/taskforce/index.htm>

¹³ Див. дослідження, підготовлене організацією «18 грудня» і Міжнародною католицькою комісією у справах переселенців, назване The UN Treaty Monitoring Bodies and Migrant Workers: a Samizdat, November 2004, <http://www.december18.net/web/docpapers/doc1940.doc>

нами при застосуванні прав людини, передбачених Міжнародним пактом про громадянські та політичні права. У серпні 2004 року Комітет з ліквідації расової дискримінації прийняв свою загальну рекомендацію № 30 («Дискримінація негромадян»), у якій він дає конкретні рекомендації державам-учасницям з метою викорінення дискримінації негромадян. Зокрема, він рекомендує державам вжити заходів для забезпечення того, щоб «державні навчальні заклади були доступні для негромадян та дітей іммігрантів, які не мають документів і які проживають на території держави-учасниці», «вживати заходів для ліквідації дискримінації негромадян щодо умов праці та вимог, що пред'являються до роботи», і «вживати ефективних заходів для запобігання та усунення наслідків серйозних проблем, з якими нерідко стикаються робітники-негромадяни, особливо робітники-негромадяни з числа домашньої прислуги, включаючи боргову кабалу, вилучення паспорта, незаконне ув'язнення, зґвалтування та побої». Комітет далі уточнює, що «всі особи мають право користуватися правом на працю й роботу, включаючи свободу зібрань та асоціацій, після встановлення трудових відносин і до моменту їх припинення».

Крім того, у конвенціях Міжнародної організації праці встановлені міжнародно визнані трудові стандарти, і тому вони мають важливе значення для всіх робітників, включаючи мігрантів. Найбільш прямий стосунок до робітників-мігрантів мають дві конвенції: Конвенція 1949 року про робітників-мігрантів (переглянута) (№ 97), яка ґрунтується на принципах рівного ставлення до громадян та тих, хто має постійний статус робітників-мігрантів у питаннях праці; і Конвенція 1975 року про робітників-мігрантів (додаткові положення) (№ 143), яка ставить собі за мету викорінення незаконної міграції та незаконної зайнятості, встановлює вимоги для поваги прав мігрантів з іррегулярним статусом, передбачаючи при цьому заходи для викорінення таємного пересування мігрантів та покарання наймачів, які використовують мігрантів з іррегулярним статусом.

До інших міжнародних договорів, які мають прямо стосуються мігрантів, відносяться Палермські протоколи.¹⁴ Вони зобов'язують держави-учасниці криміналізувати акти торгівлі людьми, незаконного ввезення людей і встановлюють межі для міжнародного співробітництва.

Крім загальних міжнародних конвенцій, регіональні конвенції, які стосуються тільки держав деяких регіонів світу, також можуть мати стосувати-

¹⁴ Протокол про попередження й припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї та Протокол проти незаконного ввезення мігрантів сушею, морем і повітрям, що доповнюють Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, прийняті в резолюції 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року.

ся робітників-мігрантів. Регіональні договори про права людини, такі як Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, Африканська хартія про права людини та народів і Американська конвенція про права людини містять права, якими наділені робітники-мігранти в країнах, які взяли на себе зобов'язання поважати ці права¹⁵.

Важливою подією в цій сфері став консультативний висновок Міжамериканського суду з прав людини, виданий на прохання Мексики з питання про юридичний статус і права мігрантів без документів¹⁶. У цьому своєму висновку суд вказує, що основний принцип рівності й недискримінації має імперативний характер і пов'язує всі держави незалежно від будь-яких обставин та міркувань, таких як міграційний статус будь-якої особи. Суд дійшов висновку, що держава має обов'язок щодо поваги й гарантування пов'язаних з працею прав людини стосовно всіх робітників, включаючи права робітників-мігрантів без документів. Суд уточнює, що «міграційний статус будь-якої особи не може бути підставою для позбавлення її можливості користуватися правами людини, включаючи права, що належать до сфери праці», і що «держави не можуть обумовлювати або підпорядковувати дотримання принципу рівності перед законом та недискримінації цілям своєї публічної політики, якими б вони не були, включаючи цілі в сфері міграції».

Спеціальний доповідач з прав людини мігрантів

Мандат Спеціального доповідача з прав людини мігрантів був створений у 1999 році Комісією Організації Об'єднаних Націй з прав людини (резолюція 1999/44).

Комісія просила Спеціального доповідача вивчати «шляхи й засоби подолання існуючих труднощів, що перешкоджають всебічному ефективному захисту прав людини цієї вразливої групи [мігрантів], включаючи перешкоди й труднощі, що заважають поверненню мігрантів, які не мають документів або перебувають у країні з порушенням діючих правил». 6 серпня 1999 року на посаду Спеціального доповідача була призначена пані Габрієла Родрігес Пісарро (Коста-Ріка). У 2002 році Комісія з прав людини продовжила її мандат ще на три роки (резолюція 2000/62).

Спеціальний доповідач запитує та отримує інформацію від мігрантів та членів їхніх сімей про порушення їх прав людини; видає рекомендації, спрямовані на запобігання та виправлення таких порушень; сприяє ефек-

¹⁵ Див. також Європейську конвенцію про правовий статус робітників-мігрантів, яка застосовується, однак, тільки до громадян восьми держав-учасниць.

¹⁶ Міжамериканський суд з прав людини, Консультативні висновки ОС-18/03 про юридичний статус і права мігрантів без документів, 17 вересня 2003 року.

тивному застосуванню відповідних міжнародно-правових документів; рекомендує політику, яка застосовується на національному, регіональному та міжнародному рівнях, для викорінення порушень прав людини мігрантів; і реєструє та рекомендує заходи для припинення множинної дискримінації й насильства стосовно жінок-мігрантів.

Щороку Спеціальний доповідач представляє доповідь Комісії з прав людини про глобальний стан справ із захистом прав людини мігрантів, основні питання, що викликають її стурбованість, і про приклади гарної практики, про яку їй стало відомо. У своїй доповіді Спеціальний доповідач інформує Комісію про всі повідомлення, які вона направила, і відповіді, отримані від урядів. На прохання Комісії з прав людини Спеціальний доповідач може також представляти доповіді Генеральній Асамблеї.

До числа важливих питань, розглянутих Спеціальним доповідачем у її доповідях, входили: становище жінок-мігрантів та насильство проти них, становище без супроводу неповнолітніх та питання про нерегульовану міграцію (E/CN.4/2002/94), позбавлення волі в контексті управління міграцією (E/CN.4/2003/85), права людини мігрантів, що працюють в якості домашньої прислуги (E/CN.4/2004/76), і расизм та дискримінація щодо мігрантів (E/CN.4/2005/85).

Спеціальний доповідач здійснює поїздки по країнах на запрошення урядів для розгляду питань захисту прав людини мігрантів у конкретній країні. Були підготовлені такі доповіді про поїздки по країнах із зауваженнями, висновками та рекомендаціями Спеціального доповідача: Канада (E/CN.4/2001/83/Add.1), Еквадор (E/CN.4/2002/94/Add.1), Філіппіни (E/CN.4/2003/85/Add.4), Мексика (E/CN.4/2003/85/Add.2), становище на кордоні між Мексикою та Сполученими Штатами Америки (E/CN.4/2003/85/Add.3), Іспанія (E/CN.4/2004/76/Add.2), Марокко (E/CN.4/2004/76/Add.3), Ісламська Республіка Іран (E/CN.4/2005/85/Add.2), Італія (E/CN.4/2005/85/Add.3) та Перу (E/CN.4/2005/85/Add.4).

У 2005 році Комісія знову продовжила мандат Спеціального доповідача (резолюція 2005/47), посаду якого з серпня 2005 року обіймає пан Хорхе А. Бустаманте (Мексика).

Більш детальна інформація також міститься в Інтернеті за адресою: www.ohchr.org/english/issues/migration/rapporteur.

V. ОСТАННІ ПОДІЇ

Міжнародна міграція за своїм характером є феномен, який завжди змінюється, незмінно адаптуючись до економічних та соціальних реалій. Навчитися керувати такою міграцією при повному дотриманні прав мігрантів аж ніяк непросто. Був розроблений ряд ініціатив для надання державам і міжнародним організаціям допомоги у вирішенні цього завдання, і зростаюче число заходів та подій відображає зростаючий інтерес міжнародної спільноти до цієї проблематики.

Міжнародна міграція є одним з першочергових питань для Організації Об'єднаних Націй, як це було підкреслено Генеральним секретарем паном Кофі Аннаном¹⁷. В інтересах забезпечення рамок для розробки узгодженої, всеохоплюючої та глобальної програми реагування на проблеми міграції Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй і низкою урядів 9 грудня 2003 року в Женеві була створена Глобальна комісія з міжнародної міграції, перший за всю історію глобальний форум для вирішення питань міжнародної міграції. Її завдання, з одного боку, полягає у включенні проблем міжнародної міграції в глобальний порядок денний і аналізі недоліків нинішніх підходів до їх вирішення, а з іншого боку — в поданні рекомендацій Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй та іншим зацікавленим органам з приводу шляхів зміцнення національних, регіональних та глобальних заходів з контролю над міжнародною міграцією. Таким чином, ті, хто входять до її складу незалежні уповноважені, ймовірно, включають у свою прикінцеву доповідь ряд стратегічних варіантів дій разом з набором можливих заходів для розгляду Генеральним секретарем та іншими зацікавленими сторонами. Комісія також публікує дослідницькі доповіді, довідкові дослідження та інші матеріали з даної теми.

Її доповідь, ймовірно, суттєво вплине на діалог високого рівня з питань міжнародної міграції та розвитку, який буде проведено Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй на її сесії в 2006 році¹⁸. Мета цього діалогу полягає в обговоренні багатопланових аспектів міжнародної міграції та розвитку для виявлення належних шляхів та засобів, що дозволяють максимально використовувати пов'язані з нею блага розвитку й звести до міні-

¹⁷ Див. його доповідь про зміцнення Організації Об'єднаних Націй: програма подальших перетворень (A/57/387).

¹⁸ Див. її резолюцію 58/208 від 23 грудня 2003 року про міжнародну міграцію і розвиток.

муму її негативні наслідки. У межах діалогу особлива увага приділятиметься питанням політики, включаючи завдання досягнення узгоджених на міжнародному рівні цілей у галузі розвитку. У цьому контексті Генеральна Асамблея зазначила, що збільшення розриву в рівнях економічного та соціального розвитку між багатьма країнами та маргіналізація деяких країн у світовій економіці сприяють розширенню масштабів складного явища міжнародної міграції. Тому Генеральна Асамблея вважає за необхідне зміцнити міжнародне співробітництво у сфері міграції й забезпечити повагу та захист прав людини й гідності всіх мігрантів та їхніх сімей, зокрема робітників-мігрантів з числа жінок.

Глави держав і урядів з 14 по 16 вересня 2005 року збиралися в штаб-квартирі Організації Об'єднаних Націй в Нью-Йорку на Всесвітній саміт 2005 року. За підсумками Всесвітнього саміту Генеральна Асамблея прийняла резолюцію, у якій глави держав та урядів знову підтвердили, серед іншого, свою «прихильність вжиття заходів, що дозволяють забезпечити повагу та захист прав людини мігрантів, робітників-мігрантів та членів їхніх сімей».

Іншою важливою подією стало прийняття на дев'яносто другій сесії Міжнародної конференції праці в червні 2004 року плану дій для робітників-мігрантів, в якому, зокрема, міститься заклик до розробки багатосторонньої основи правозахисного підходу, що не має обов'язкової сили, до міграції самої робочої сили¹⁹. План дій покликаний забезпечити поширення на робітників-мігрантів міжнародних трудових стандартів при наданні їм можливості користуватися чинним у країні законодавством з питань праці та соціального забезпечення.

Крім того, був створений ряд регіональних міжурядових форумів для обговорення питань міграції та розвитку співпраці²⁰. На глобальному рівні одним із форумів для міжурядового співробітництва в питаннях управління міграцією служить так звана Бернська ініціатива. Її міжнародний порядок денний з питань управління міграцією покликаний забезпечити керівництво

¹⁹ Див. резолюцію про справедливе ставлення до робітників-мігрантів у світовій економіці.

²⁰ Наприклад, діалог з питань міграції для південної частини Африки; діалог з питань міграції для Західної Африки; Регіональна конференція з питань міграції, або процес Пуебло, Американська конференція з питань міграції, або процес Ліми; Будапештська група і Конференція Співдружності Незалежних Держав; і Діалог «5 + 5» з питань міграції в західній частині Середземноморського району; процес Маніли; міжурядові консультації в Азіатсько-Тихоокеанському районі з питань біженців, переміщених осіб і мігрантів; Регіональна конференція на рівні міністрів з питань незаконного провозення, торгівлі людьми та пов'язаної з цим транснаціональної злочинності, або процес Балі; міжурядова консультація з питань притулку біженців та міграційної політики в Європі, Північній Америці та Австралії.

для держав у питаннях управління міграцією при повному дотриманні міжнародних стандартів, включаючи стандарти прав людини²¹. Вона відображає думки держав усього світу й забезпечує зручні рамки для діалогу, співпраці та нарощування потенціалу на національному, регіональному й глобальному рівнях.

На закінчення важливо підкреслити центральну роль громадянського суспільства в приверненні уваги до прав робітників-мігрантів та членів їхніх сімей. Міжнародна платформа неурядових організацій щодо Конвенції про робітників-мігрантів координує ініціативи НУО стосовно підвищення обізнаності про права мігрантів та сприяє просуванню, здійсненню й контролю за виконанням Конвенції.

²¹ Див. веб-сайт швейцарського федерального управління з міграції, www.asyl.admin.ch.

КОРИСНІ АДРЕСИ ТА ПОСИЛАННЯ

- *Глобальна комісія з міжнародної міграції*, Rue Richard Wagner 1, CH-1202 Geneva, Switzerland
Вебсайт: <http://www.gcim.org>
- *Міжнародна організація праці*, Route des Morillons 4, CH-1211 Geneva 22, Switzerland
Вебсайт: <http://www.ilo.org>
- *Міжнародна організація з міграції*, Route des Morillons 4, CH-1211 Geneva 22, Switzerland
Вебсайт: <http://www.iom.int>
- *Міжнародна платформа за Конвенцією про робітників-мігрантів*, PB Box 22, B-9820 Merelbeke, Belgium
Вебсайт: <http://www.december18.net>
- *Конференція Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку*, Palais des Nations, Av. de la Paix 8-14, CH-1202 Geneva, Switzerland
Вебсайт: <http://www.unctad.org>
- *Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури*, 7 Place de Fontenoy, F-75352 Paris 07 SP, France
Вебсайт: <http://www.unesco.org>
- *Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців*, PB Box 2500, CH-1211 Geneva 2, Switzerland
Вебсайт: <http://www.unhcr.ch>
- *Відділення Організації Об'єднаних Націй з наркотиків та злочинності*, Vienna International Centre, PO Box 500, A-1400 Vienna, Austria
Вебсайт: <http://www.unodc.org>

ДОДАТКИ

Додаток МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ УСІХ РОБІТНИКІВ-МІГРАНТІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ РОДИН²²

Преамбула

Держави-учасниці цієї Конвенції,

беручи до уваги принципи, закріплені в основних документах Організації Об'єднаних Націй з прав людини, зокрема в Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок і Конвенції про права дитини,

беручи до уваги також принципи та стандарти, що містяться у відповідних документах, створених у межах Міжнародної організації праці, особливо в Конвенції про робітників-мігрантів (№ 97), Конвенції про зловживання у сфері міграції й про забезпечення робітникам-мігрантам рівність можливостей та поводження (№ 143), у Рекомендації про робітників-мігрантів (№ 86), Рекомендації про робітників-мігрантів (№ 151), у Конвенції про примусову чи обов'язкову працю (№ 29) і Конвенції про скасування примусової праці (№ 105),

знову підтверджуючи важливість принципів, що містяться в Конвенції Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти,

нагадуючи про Конвенцію проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поводження та покарання, Декларацію четвертого Конгресу Організації Об'єднаних Націй з попередження злочинності та поводження з правопорушниками, Кодекс поводження посадових осіб з підтримання правопорядку та про Конвенції про рабство,

нагадуючи про те, що одним із завдань Міжнародної організації праці, відповідно до її Статуту, є захист інтересів робітників, які працюють

²² Прийнята Генеральною Асамблеєю в резолюції 45/158 від 18 грудня 1990 року.

в інших державах, ніж їхня власна держава, і з огляду на знання та досвід цієї організації в питаннях, що стосуються робітників-мігрантів та членів їх родин,

визнаючи важливість роботи, яка була пророблена в зв'язку з робітниками-мігрантами та членами їх родини у різних органах Організації Об'єднаних Націй, зокрема в Комісії з прав людини й Комісії соціального розвитку, а також у Продовольчій та сільськогосподарській організації Об'єднаних Націй, Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури й Всесвітньої організації охорони здоров'я, а також в інших міжнародних організаціях,

визнаючи також прогрес, досягнутий деякими державами на регіональній чи двосторонній основі щодо захисту прав робітників-мігрантів та членів їх родин, а також важливість і корисність двосторонніх та багатосторонніх угод у цій галузі,

усвідомлюючи значення та масштаби явища міграції, до якої втягнуті мільйони людей і яка стосується значного числа держав міжнародного співтовариства,

з огляду на вплив потоків робітників-мігрантів на держави й відповідних осіб та прагнучи встановити норми, що можуть сприяти узгодженню позицій держав за допомогою прийняття основних принципів, що стосуються поведіння з робітниками-мігрантами та членами їх родин,

з огляду на вразливе становище, у яке часто потрапляють робітники-мігранти та члени їх родин у силу, зокрема, того, що вони не знаходяться в державі походження, і труднощів, з якими вони можуть зіткнутися в зв'язку з їхнім перебуванням у державі роботи за наймом,

будучи переконані в тому, що права робітників-мігрантів та членів їх родин дотепер ще ніде не визнані на достатньому рівні й тому вимагають відповідного міжнародного захисту,

беручи до уваги той факт, що міграція часто є причиною серйозних проблем для членів родин робітників-мігрантів та для них самих, особливо через роз'єднання родин,

з огляду на те, що гуманітарні проблеми, пов'язані з міграцією, є ще більш гострими в разі незаконної міграції, і будучи переконані в зв'язку з цим, що необхідно заохочувати відповідну діяльність з метою запобігання й викорінювання незаконних та таємних пересувань і перевезень робітників-мігрантів, одночасно забезпечуючи захист їхніх основних прав людини,

з огляду на те, що робітники, які не мають документів чи постійного статусу, часто наймаються на роботу на менш сприятливих умовах, ніж інші робітники, і що це спонукає деяких роботодавців залучати таку робочу силу з метою отримання вигоди шляхом нечесної конкуренції,

з огляду на те, що більш широке визнання основних прав людини всіх робітників-мігрантів буде перешкоджати найманню робітників-мігрантів, які не мають постійного статусу, і що, крім того, надання деяких додаткових прав робітникам-мігрантам та членам їх родин, що мають постійний статус, буде заохочувати всіх мігрантів та роботодавців до поваги й дотримання законів та процедур, встановлених відповідною державою,

будучи переконані в необхідності забезпечити міжнародний захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їх родин, підтвердивши знову і встановивши основні норми у всеохоплюючій конвенції, що могла б мати універсальне застосування,

домовилися про нижченаведене:

Частина I

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Стаття 1

1. Ця Конвенція, за винятком випадків, що передбачають інше, застосовується до всіх робітників-мігрантів та членів їх родин без будь-якої різниці, як то: за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії чи переконань, політичних чи інших поглядів, національного, етнічного чи соціального походження, громадянства, віку, економічного, майнового, сімейного та станового становища чи за будь-якою іншою ознакою.

2. Ця Конвенція застосовується протягом усього процесу міграції робітників-мігрантів та членів їх родин, що включає підготовку до міграції, виїзд, транзит і весь період перебування й оплачуваної діяльності в державі роботи за наймом, а також повернення в державу походження чи державу звичайного проживання.

Стаття 2

Для цілей цієї Конвенції:

1. Термін «робітник-мігрант» означає особу, яка буде займатися, займається чи займалася оплачуваною діяльністю в державі, до громадянства якої він чи вона не належить.

2.

а) Термін «прикордонний робітник» означає робітника-мігранта, який чи яка зберігає своє звичайне місце проживання в сусідній державі, до якої він чи вона звичайно повертається щодня чи принаймні один раз на тиждень;

- b) термін «сезонний робітник» означає робітника-мігранта, робота якого за своїм характером залежить від сезонних умов та виконується тільки протягом частини року;
- c) термін «моряк», що охоплює також рибалок, означає робітника-мігранта, найнятого для роботи на судні, зареєстрованому в державі, до громадянства якої він чи вона не належить;
- d) термін «робітник, зайнятий на стаціонарній прибережній установці» означає робітників-мігрантів, найнятих на роботу на прибережній установці, що знаходиться під юрисдикцією держави, до громадянства якої він чи вона не належить;
- e) термін «робітник, робота якого пов'язана з переїздами» означає робітника-мігранта, який, звичайно проживаючи в одній державі, внаслідок характеру своєї роботи змушений переїжджати в іншу державу чи держави на короткі періоди;
- f) термін «робітник на проекті» означає робітника-мігранта, допущеного в державу роботи за наймом на певний термін для роботи винятково з конкретним проектом, який здійснює у цій державі його чи її наймач;
- g) термін «робітник цільового найму» означає робітника-мігранта:
 - i) який посланий його чи її наймачем на обмежений і певний період часу в державу роботи за наймом для виконання конкретних функцій чи обов'язків; або
 - ii) який протягом обмеженого та певного періоду часу виконує роботу, що вимагає професійних, комерційних, технічних чи інших спеціальних навичок; або
 - iii) який, на прохання його чи її наймача в державі роботи за наймом виконує протягом обмеженого та певного періоду часу роботу, яка носить тимчасовий чи короткостроковий характер; і який повинен залишити державу роботи за наймом чи після закінчення дозволеного періоду перебування, або раніше, якщо він чи вона більше не виконує цих конкретних функцій чи обов'язків, або не займається цією роботою;
- h) термін «робітник, який працює не за наймом» означає робітника-мігранта, який займається винагороджуваною діяльністю, відмінною від роботи за договором найму, і який забезпечує за рахунок такої діяльності засоби свого існування, працюючи, як правило, самотійно чи разом із членами своєї родини, а також будь-якого іншого робітника-мігранта, визнаного робітником, працюючим не за наймом, відповідно до чинного законодавства держави роботи за наймом чи двосторонніми або багатосторонніми угодами.

Стаття 3

Ця Конвенція не застосовується:

- a) до осіб, направлених чи найнятих міжнародними організаціями й установами, чи осіб, направлених або найнятих якою-небудь державою поза її територією для виконання офіційних функцій, допуск і статус яких регулюється загальним міжнародним правом чи конкретними міжнародними угодами або конвенціями;
- b) до осіб, направлених або найнятих державою чи від її імені поза її територією, які беруть участь у здійсненні програм розвитку чи інших програм співробітництва, допуск і статус яких регулюється угодою з державою роботи за наймом, і які відповідно до цієї угоди не вважаються робітниками-мігрантами;
- c) до осіб, які проживають не в державі свого походження та виступають у ролі інвесторів;
- d) до біженців та осіб без громадянства, якщо таке застосування не передбачене у відповідному національному законодавстві чи міжнародних документах, які діють щодо відповідної Держави-учасниці;
- e) до учнів та стажерів;
- f) до моряків та працюючих, що зайняті на стаціонарній прибережній установці, яким не був виданий дозвіл на проживання й участь в оплачуваній діяльності в державі роботи за наймом.

Стаття 4

Для цілей цієї Конвенції термін «члени родини» означає осіб, які перебувають у шлюбі з мігрантами чи перебувають з ними в таких відносинах, що відповідно до чинного права можуть бути прирівняні до шлюбу, а також дітей та інших осіб, які знаходяться на їхньому утриманні та визнаються членами родини відповідно до чинного законодавства чи двосторонніх або багатосторонніх угод між відповідними державами.

Стаття 5

Для цілей цієї Конвенції робітники-мігранти та члени їх родин:

- a) вважаються такими, що мають документи чи постійний статус, якщо вони одержали дозвіл на в'їзд, перебування й оплачувану діяльність у державі роботи за наймом відповідно до законодавства цієї держави й міжнародних угод, учасницею яких є ця держава;
- b) вважаються такими, що не мають документів чи постійного статусу, якщо вони не підпадають під умови, передбачені в підпункті (a) цієї статті.

Стаття 6

Для цілей цієї Конвенції:

- a) термін «держава походження» означає державу, громадянином якої є відповідна особа;
- b) термін «держава роботи за наймом» означає державу, в якій, у залежності від конкретного випадку, робітник-мігрант буде займатися, займається чи займався оплачуваною діяльністю;
- c) термін «держава транзиту» означає будь-яку державу, через яку відповідна особа проїжджає, прямуючи до держави роботи за наймом чи з держави роботи за наймом до держави походження або звичайного проживання.

Частина II НЕДИСКРИМІНАЦІЯ ЩОДО ПРАВ

Стаття 7

Держави-учасниці зобов'язуються відповідно до міжнародних документів з прав людини поважати та забезпечувати права всіх робітників-мігрантів та членів їх родин, що знаходяться на їхній території чи під їхньою юрисдикцією, передбачені в цій Конвенції, без будь-якої різниці, як то: щодо статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії чи переконань, політичних чи інших поглядів, національного, етнічного або соціального походження, громадянства, віку, економічного, майнового, сімейного та станового становища чи за будь-якою іншою ознакою.

Частина III ПРАВА ЛЮДИНИ ВСІХ РОБІТНИКІВ-МІГРАНТІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ РОДИН

Стаття 8

1. Робітники-мігранти та члени їх родин можуть вільно залишати будь-яку державу, включаючи державу свого походження. Це право не повинно підлягати будь-яким обмеженням, за винятком тих, котрі передбачаються законом, необхідні для охорони національної безпеки, громадського порядку (*ordre public*), здоров'я чи моральності населення або прав і свобод інших та сумісні з визнаними в цій частині Конвенції іншими правами.

2. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право в будь-який час повернутися в державу свого походження й залишитися в ній.

Стаття 9

Право робітників-мігрантів та членів їх родин на життя охороняється законом.

Стаття 10

Робітник-мігрант та член його чи її родини не повинні зазнавати катувань чи жорстокого, нелюдського або такого що принижує їхню гідність поводження чи покарання.

Стаття 11

1. Робітник-мігрант та член його чи її родини не повинні перебувати в рабстві чи в підневільному стані.

2. Робітник-мігрант та член його чи її родини не повинні залучатися до примусової чи обов'язкової праці.

3. У тих державах, де у вигляді покарання за злочин може передбачатися позбавлення волі з каторжними роботами, пункт 2 цієї статті не вважається перешкодою для виконання каторжних робіт за вироком компетентного суду.

4. Для цілей цієї статті терміном «примусова чи обов'язкова праця» не охоплюються:

- a) будь-яка робота чи служба, яка не згадується в пункті 3 цієї статті, що, як правило, повинна виконувати особа, яка знаходиться в ув'язненні на підставі законного розпорядження суду, чи особа, умовно звільнена від такого ув'язнення;
- b) будь-яка служба, обов'язкова у випадках надзвичайного стану чи стихійного лиха, що загрожують життю чи добробуту суспільства;
- c) будь-яка робота чи служба, що входить у звичайні громадянські обов'язки, якщо до них також залучаються громадяни даної держави.

Стаття 12

1. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право на свободу думки, совісті та релігії. Це право включає свободу мати чи приймати релігію або переконання за своїм вибором і свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноосібно, так і спільно з іншими, публічним чи приватним чином, у відправленні культу, виконанні релігійних та ритуальних обрядів і навчанні.

2. Робітники-мігранти та члени їх родин не повинні зазнавати примусу, що обмежує їхню свободу мати чи приймати релігію або переконання за своїм вибором.

3. Свобода сповідувати релігію чи переконання підлягає лише обмеженням, встановленим законом і необхідним для охорони громадської безпеки, порядку, здоров'я та моралі й основних прав і свобод інших осіб.

4. Держави-учасниці цієї Конвенції зобов'язуються поважати свободу батьків і, у відповідних випадках, законних опікунів, принаймні один із яких є робітником-мігрантом, забезпечувати релігійне та моральне виховання своїх дітей у відповідності до своїх власних переконань.

Стаття 13

1. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право безперешкодно дотримуватись своїх поглядів.

2. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право на вільне вираження своїх поглядів; це право включає свободу шукати, одержувати та поширювати будь-якого роду інформацію й ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово, за допомогою друку чи художніх форм вираження чи іншими способами за своїм вибором.

3. Користування передбаченим у пункті 2 цієї статті правом накладає особливі обов'язки й особливу відповідальність. Отже, воно може підлягати деяким обмеженням, що, однак, мають бути встановлені законом і є необхідними:

- a) для поваги прав та репутації інших осіб;
- b) для охорони національної безпеки відповідних держав, громадського порядку (*ordre public*), здоров'я чи моральності населення;
- c) для цілей запобігання будь-якої пропаганди війни;
- d) для цілей запобігання будь-яким виступам на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що являє собою підбурювання до дискримінації, ворожнечі чи насильства.

Стаття 14

Робітник-мігрант та член його чи її родини не повинні зазнавати безпідставного чи незаконного втручання в його чи її особисте та сімейне життя, безпідставних і незаконних посягань на недоторканність його чи її житла або таємницю його чи її листування або інших форм зв'язку, або незаконних посягань на його чи її честь і репутацію. Кожен робітник-мігрант та член його чи її родини мають право на захист закону від такого втручання чи таких посягань.

Стаття 15

Робітник-мігрант та член його чи її родини не можуть бути безпідставно позбавлені власності, якою вони володіють індивідуально чи разом з іншими особами. Там, де, відповідно до чинного законодавства держави роботи за наймом, активи мігранта чи члена його або її родини експропріуються цілком чи частково, відповідна особа має право на справедливу й належну компенсацію.

Стаття 16

1. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право на свободу й особисту недоторканність.

2. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право на забезпечуваний державою ефективний захист від насильства, тілесних ушкоджень, погроз та залякування як з боку державних посадових осіб, так і з боку приватних осіб, груп чи установ.

3. Будь-яка перевірка посадовими особами правоохоронних органів особистості мігрантів чи членів їх родин здійснюється відповідно до встановлених законом процедур.

4. Робітники-мігранти та члени їх родин не можуть бути піддані безпідставному арешту чи утриманню під вартою, індивідуально або колективно; вони не повинні позбавлятися свободи інакше, ніж на таких підставах і відповідно до таких процедур, які встановлені законом.

5. Робітникам-мігрантам та членам їх родин, що зазнають арешту, у момент арешту повідомляється, наскільки це можливо, мовою, яку вони розуміють, про причини їхнього арешту й без затримки повідомляється мовою, яку вони розуміють, про будь-які обвинувачення, які їм пред'являються.

6. Робітники-мігранти та члени їх родин, що зазнають арешту чи затримання за обвинуваченням у кримінальному злочині, без затримки доставляються до судді або іншої посадової особи, яка наділена, за законом, судовою владою, і мають право на судовий розгляд у розумний термін чи на звільнення. Перебування їх під вартою в очікуванні суду не є загальним правилом, однак їхнє звільнення може бути поставлене в залежність від представлення гарантій явки до суду, явки на судовий розгляд на будь-якій іншій його стадії і, у разі потреби, явки для виконання вироку.

7. У випадку арешту, ув'язнення або утримання під вартою до суду чи затримання в якій-небудь іншій формі мігранта чи члена його або її родини:

- а) про його чи її арешт чи затримання та про причини цього негайно повідомляється консульським чи дипломатичним установам держа-

- ви його чи її походження або держави, яка представляє інтереси цієї держави, якщо він або вона просять про це;
- b) відповідна особа має право зв'язуватися зі згаданими установами. Будь-яке повідомлення відповідних осіб, спрямоване згаданим установам, негайно доводиться до їхнього відома, і він або вона також мають право одержувати без затримки повідомлення, спрямовані згаданими установами;
 - c) відповідні особи негайно повідомляються про це право й про права, що впливають з будь-яких відповідних договорів, якщо вони можуть бути застосовані у відносинах між відповідними державами, листуватися й зустрічатися з представниками згаданих установ та укладати угоди з ними для його чи її правового представництва.

8. Робітники-мігранти та члени їх родин, позбавлені волі внаслідок арешту чи затримання, мають право розпочати справу в суді, для того щоб цей суд міг невідкладно винести рішення щодо законності їхнього затримання та розпорядитися про їхнє звільнення, якщо затримання є незаконним. У випадку їхньої участі в такому розгляді вони користуються допомогою усного перекладача, при необхідності безкоштовно, якщо вони не розуміють або не говорять мовою, яка використовується.

9. Робітники-мігранти та члени їх родин, що стали жертвами незаконного арешту чи затримання, мають підкріплене правовою санкцією право на компенсацію.

Стаття 17

1. Робітники-мігранти та члени їх родин, позбавлені волі, мають право на гуманне поводження та повагу гідності, властиву людській особистості й культурній самобутності.

2. Обвинувачувані робітники-мігранти та члени їх родин, крім виняткових обставин, відокремлюються від засуджених осіб, їм надається окремий режим, що відповідає їхньому статусу незасуджених осіб. Обвинувачувані неповнолітні відокремлюються від дорослих, і їхні справи розглядаються в найкоротший термін.

3. Мігрант або член його чи її родини, затриманий у державі транзиту або в державі роботи за наймом за порушення положень про міграцію, знаходиться, наскільки це практично можна здійснити, окремо від засуджених осіб чи осіб, що знаходяться під вартою в очікуванні суду.

4. У будь-який період тюремного ув'язнення відповідно до вироку, винесеного судом, суттєвою метою поводження з мігрантом або членом його чи її родини є його або її перевиховання та соціальна реабілітація.

Малолітні злочинці відокремлюються від дорослих, і їм забезпечується поведження, що відповідає їхньому віку та правовому статусу.

5. Під час затримання чи тюремного ув'язнення робітники-мігранти та члени їх родин користуються однаковими з громадянами цієї держави правами на побачення з членами своїх родин.

6. У будь-якому разі, коли робітник-мігрант позбавляється волі, компетентні органи відповідної держави враховують проблеми, з якими можуть зіткнутися члени його або її родини, зокрема дружина й діти молодшого віку.

7. Робітники-мігранти та члени їх родин, якщо вони зазнали будь-якої форми затримання або ув'язнення відповідно до закону, що діє в державі роботи за наймом чи державі транзиту, користуються такими ж правами, як і громадяни цих держав в аналогічному становищі.

8. Якщо мігрант або член його чи її родини затримується з метою встановлення порушення яких-небудь положень про міграцію, він або вона не несуть ніяких пов'язаних з цим витрат.

Стаття 18

1. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право на рівність із громадянами відповідної держави в судах та трибуналах. При визначенні будь-якого кримінального обвинувачення, що їм пред'являється, або їхніх прав та обов'язків у процесі судочинства вони мають право на справедливе й публічне слухання компетентним, незалежним і безстороннім судом, створеним відповідно до закону.

2. На робітників-мігрантів та членів їх родин, обвинувачуваних у кримінальному злочині, поширюється презумпція невинуватості, поки відповідно до закону не буде доведено їхню вину.

3. При пред'явленні їм будь-якого кримінального обвинувачення робітники-мігранти та члени їх родин мають право на такий мінімум гарантій:

- a) бути негайно та докладно поінформованими мовою, яку вони розуміють, про характер і підставу обвинувачення, що їм пред'являється;
- b) мати достатньо часу та можливостей для підготовки свого захисту і зв'язуватися з адвокатом, якого вони самі вибирають;
- c) бути судимими без невинуватості затримки;
- d) бути судимими в їхній присутності й захищати себе особисто чи за посередництвом адвоката, якого вони вибирають самі; бути поінформованими, якщо в них немає адвоката, про це право; і користуватися послугами призначеного їм адвоката в будь-якому випадку, коли цього вимагають інтереси правосуддя, і безоплатно в будь-

якому такому випадку, коли в них немає досить коштів для оплати таких послуг;

- e) допитувати свідків, що свідчать проти них, або мати право на те, щоб ці свідки були допитані, і мати право на виклик і допит його свідків на тих же умовах, що існують для свідків, які свідчать проти них;
- f) користуватися безкоштовною допомогою перекладача, якщо вони не розуміють мови, яка використовується в суді, або не говорять цією мовою;
- g) не бути примушеними до дачі свідчень проти самих себе чи до визнання своєї вини.

4. Щодо неповнолітніх процес має бути таким, щоб враховувати їхній вік і бажаність сприяння їх перевихованню.

5. Робітники-мігранти та члени їх родин, засуджені за будь-який злочин, мають право на те, щоб їхнє засудження та вирок були переглянуті вищою судовою інстанцією відповідно до закону.

6. Якщо мігрант або член його чи її родини остаточним рішенням був засуджений за кримінальний злочин і якщо винесений йому або її вирок був згодом скасований або він чи вона були помилувані на тій підставі, що якась нова або знову відкрита обставина незаперечно доводить наявність судової помилки, то особа, яка понесла покарання в результаті такого засудження, одержує компенсацію відповідно до закону, якщо не буде доведено, що зазначена невідома обставина не була вчасно виявлена виключно чи частково з вини відповідної особи.

7. Мігрант або член його чи її родини не може бути вдруге судимий або покараний за злочин, за який він або вона були остаточно засуджені чи виправдані відповідно до закону та кримінально-процесуального права відповідної держави.

Стаття 19

1. Мігрант або член його чи її родини не може бути визнаний винним у здійсненні будь-якого кримінального злочину внаслідок якої-небудь дії чи бездіяльності, що, відповідно до чинного в момент його здійснення внутрішньодержавного законодавства або міжнародного права, не було кримінальним злочином; не може також призначатися більш тяжке покарання, ніж те, яке підлягало застосуванню в момент його здійснення. Якщо після здійснення правопорушення законом встановлюється більш легке покарання, то на нього або на неї поширюється дія цього закону.

2. При винесенні вироку за правопорушення, вчинене мігрантом або членом його чи її родини, варто взяти до уваги гуманітарні міркування, які

стосуються статусу робітників-мігрантів, зокрема щодо його або її права проживання чи одержання роботи.

Стаття 20

1. Мігрант або член його чи її родини не повинен зазнавати тюремного ув'язнення тільки на підставі невиконання будь-якого договірною зобов'язання.

2. Мігрант або член його чи її родини не повинен позбавлятися дозволу на проживання або одержання роботи чи висилатися тільки на підставі невиконання зобов'язання, що випливає з трудової угоди, якщо тільки виконання такого зобов'язання не являє собою одну з умов одержання такого дозволу.

Стаття 21

Ніхто, крім державної посадової особи, наділеної законом відповідними повноваженнями, не може в законному порядку конфіскувати, знищити або спробувати знищити документи, які посвідчують особу, документи, які дають дозвіл на в'їзд чи перебування, проживання або поселення на національній території, чи дозвіл на роботу. Ніяка санкціонована конфіскація таких документів не повинна проводитися без видачі детальної розписки. Ні в якому разі не допускається знищення паспорта або аналогічного документа робітника-мігранта чи члена його або її родини.

Стаття 22

1. На робітників-мігрантів та членів їх родин не поширюються заходи колективного вислання. Кожен випадок вислання розглядається й зважується в індивідуальному порядку.

2. Робітники-мігранти та члени їх родин можуть бути вислані з території Держави-учасниці лише на виконання рішення, прийнятого компетентним органом відповідно до закону.

3. Таке рішення доводиться до їхнього відома мовою, яку вони розуміють. У тих випадках, коли це не має обов'язкового характеру, на їхнє прохання рішення доводиться до їхнього відома у письмовому вигляді і, за відсутності виняткових обставин, пов'язаних з інтересами державної безпеки, повідомляються також причини прийняття такого рішення. Зацікавлені особи повідомляються про ці права до винесення чи, у крайньому разі, під час винесення рішення.

4. За винятком випадків, коли остаточне рішення виноситься судовим органом, зацікавлені особи мають право на представлення доказів проти

свого вислання та на перегляд своєї справи компетентним органом, якщо іншого не вимагають вищі інтереси державної безпеки. До такого перегляду зацікавлені особи мають право клопотатися про призупинення рішення про вислання.

5. Якщо уже виконане рішення про вислання згодом скасовується, зацікавлені особи мають право клопотатися про компенсацію відповідно до закону, і прийняте раніше рішення не може бути використане з метою перешкодити їхньому повторному в'їзду в дану державу.

6. У разі вислання відповідним особам перед виїздом чи після виїзду надається розумна можливість врегулювати будь-які претензії, пов'язані з заробітною платою або іншими належними їм виплатами, і будь-які невиконані зобов'язання.

7. Без шкоди для здійснення рішення про вислання мігрант або член його або її родини, на яких поширюється це рішення, може просити дозволу на в'їзд в іншу державу, крім держави його або її походження.

8. У разі вислання мігранта або члена його чи її родини він не несе витрати, пов'язані з висланням, відповідній особі може бути пред'явлена вимога оплатити свої витрати, пов'язані з переїздом.

9. Саме вислання з держави роботи за наймом не завдає шкоди будь-яким набутим відповідно до законів цієї держави правам мігранта або члена його чи її родини, включаючи право на одержання заробітної плати та інших належних йому чи їй виплат.

Стаття 23

Робітники-мігранти та члени їх родин мають право на одержання захисту й допомоги з боку консульських чи дипломатичних установ держав свого походження або держави, що представляє інтереси цієї держави, коли порушуються права, визнані в цій Конвенції. Зокрема, у разі вислання, відповідна особа невідкладно інформується про це право, і влада держави, що висилає, сприяє здійсненню цього права.

Стаття 24

Кожен робітник-мігрант та будь-який член родини робітника-мігранта всюди мають право на визнання його правосуб'єктності.

Стаття 25

1. Робітники-мігранти користуються не менш сприятливим ставленням, ніж таке, що застосовується до громадян держави роботи за наймом, у питаннях винагороди і:

- a) інших умов праці, а саме:
 - понаднормового часу, робочого часу, щотижневого відпочинку, оплачуваних відпусток, безпеки, охорони здоров'я, припинення трудових відносин та будь-яких інших умов праці, на які відповідно до національних законів і практики поширюється це поняття;
- b) інших умов зайнятості, а саме:
 - мінімального віку зайнятості, обмеження надомної праці та будь-яких інших питань, що відповідно до національних законів і практики вважаються умовами зайнятості.

2. Відхилення від принципу рівного ставлення, згаданого в пункті 1 цієї статті, у приватних договорах наймання є незаконним.

3. Держави-учасниці вживають усіх належних заходів для забезпечення того, щоб робітники-мігранти не позбавлялися ніяких прав, що випливають із цього принципу, в силу будь-якого відхилення в статусі їхнього перебування чи зайнятості. Зокрема, роботодавці не звільняються від яких-небудь правових або договірних зобов'язань, і їхні зобов'язання ніяким чином не будуть обмежені в силу будь-якого такого відхилення.

Стаття 26

1. Держави-учасниці визнають право робітників-мігрантів та членів їх родин:

- a) брати участь у зборах і заходах профспілок та будь-яких інших асоціацій, створених відповідно до закону з метою захисту їхніх економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, підкоряючись тільки правилам відповідної організації;
- b) вільно вступати в будь-які професійні спілки та будь-які такі вищезгадані асоціації, підкоряючись тільки правилам відповідної організації;
- c) звертатися за допомогою та підтримкою до будь-якої професійної спілки й будь-якої такої вищезгадані асоціації.

2. На здійснення цих прав не можуть накладатися будь-які обмеження, крім обмежень, що передбачені законом і необхідні в демократичному суспільстві для забезпечення інтересів національної безпеки, громадського порядку (*ordre public*) чи захисту прав та свобод інших осіб.

Стаття 27

1. Що стосується соціального забезпечення, то робітники-мігранти та члени їх родин користуються в державі роботи за наймом правами нарівні з його громадянами на тому рівні, на якому вони виконують вимоги, перед-

бачені чинним законодавством цієї держави й чинними двосторонніми або багатосторонніми договорами. Компетентні органи держави походження та держави роботи за наймом можуть у будь-який час встановити необхідні процедури для визначення умов застосування цієї норми.

2. У тих випадках, коли чинне законодавство не передбачає робітникам-мігрантам та членам їх родин права на допомогу, відповідні держави розглядають можливість відшкодування зацікавленим особам суми внесків, зроблених ними в зв'язку з цією допомогою, на основі рівності ставлення з громадянами відповідної держави.

Стаття 28

Робітники-мігранти та члени їх родин мають право на одержання будь-якої медичної допомоги, що є вкрай необхідною для збереження їхнього життя чи запобігання непоправній шкоді їхньому здоров'ю на основі рівності з громадянами відповідної держави. Їм не можна відмовляти в такій терміновій медичній допомозі в силу будь-яких відхилень у тому, що стосується перебування або зайнятості.

Стаття 29

Кожна дитина робітника-мігранта має право на ім'я, реєстрацію народження й громадянство.

Стаття 30

Кожна дитина робітника-мігранта має основне право на освіту на основі рівності ставлення з громадянами відповідної держави. Не може бути відмовлено у відвідуванні державних дошкільних навчальних закладів чи шкіл або обмеження такого відвідування через відсутність постійного статусу в тому, що стосується перебування чи зайнятості кожного з батьків, або через відсутність постійного статусу в тому, що стосується перебування такої дитини в державі роботи за наймом.

Стаття 31

1. Держави-учасниці забезпечують повагу культурної самобутності робітників-мігрантів та членів їх родин і не перешкоджають їм підтримувати культурні зв'язки з державою їхнього походження.

2. Держави-учасниці можуть вживати відповідних заходів з метою надання допомоги та сприяння зусиллям щодо цього.

Стаття 32

Робітники-мігранти та члени їх родин після закінчення свого перебування в державі роботи за наймом мають право переказувати свої зароблені кошти й заощадження і, відповідно до чинного законодавства відповідної держави, вивозити своє особисте майно та речі.

Стаття 33

1. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право на одержання від держави походження, держави роботи за наймом чи держави транзиту — в залежності від обставин — інформації, що стосується:

- a) їхніх прав, що випливають із цієї Конвенції;
- b) умов їхнього перебування, їхніх прав та обов'язків відповідно до законів і практики відповідних держав, а також таких інших питань, що дозволяють їм дотримуватись адміністративних та інших формальностей у цій державі.

2. Держави-учасниці вживають усіх заходів, які вони вважають доцільними, для поширення зазначеної інформації або для забезпечення її надання наймачами, профспілками чи іншими відповідними органами або установами. При потребі вони співпрацюють з іншими зацікавленими державами.

3. Така адекватна інформація надається робітникам-мігрантам та членам їх родин на їхнє прохання безкоштовно і, по можливості, мовою, яку вони можуть зрозуміти.

Стаття 34

Ніщо в цій частині Конвенції не звільняє робітників-мігрантів та членів їх родин від зобов'язання дотримуватись законів і правил будь-якої держави транзиту та держави роботи за наймом чи від зобов'язання поважати культуру самобутність жителів таких держав.

Стаття 35

Ніщо в цій частині Конвенції не повинно тлумачитися як таке, що має на увазі встановлення постійного статусу для мігрантів або членів їхніх родин, що не мають документів чи постійного статусу або якого-небудь права на одержання такого постійного статусу, так само як не повинно перешкоджати здійсненню заходів, спрямованих на забезпечення розумних і справедливих умов для міжнародної міграції відповідно до положень частини VI цієї Конвенції.

Частина IV
ІНШІ ПРАВА РОБІТНИКІВ-МІГРАНТІВ
ТА ЧЛЕНІВ ЇХ РОДИН, ЩО МАЮТЬ ДОКУМЕНТИ
АБО ПОСТІЙНИЙ СТАТУС

Стаття 36

Робітники-мігранти та члени їх родин, що мають документи чи постійний статус у державі роботи за наймом користуються, крім прав, установлених у частині III, правами, установленими в цій частині Конвенції.

Стаття 37

Робітники-мігранти та члени їх родин мають право бути цілковито поінформованими державою походження або державою роботи за наймом, у залежності від конкретного випадку, ще до свого від'їзду чи, найпізніше, у момент їхнього в'їзду в державу роботи за наймом, про всі умови їхнього допуску і, зокрема, про умови їхнього перебування й оплачуваної діяльності, якою вони можуть займатися, а також щодо вимог, яких вони повинні дотримуватися в державі роботи за наймом, і щодо органу, до якого вони повинні звертатися з метою будь-якої зміни цих умов.

Стаття 38

1. Держави роботи за наймом докладають усіх зусиль для того, щоб дозволяти робітникам-мігрантам та членам їх родин тимчасово бути відсутніми без шкоди для дозволу на перебування чи на роботу, в залежності від конкретного випадку. При цьому держави роботи за наймом беруть до уваги особливі потреби й обов'язки робітників-мігрантів та членів їх родин, особливо в державах походження.

2. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право бути цілковито поінформованими про умови видачі такого дозволу на тимчасову відсутність.

Стаття 39

1. Робітники-мігранти та члени їх родин користуються правом вільного пересування по території держави роботи за наймом і свободою вибору місця проживання в ній.

2. Згадані в пункті 1 цієї статті права, не підлягають ніяким обмеженням, крім тих, котрі передбачені законом, необхідних для охорони національної безпеки, громадського порядку (*ordre public*), здоров'я або моральності населення чи прав та свобод інших осіб і сумісні з визнаними в цій Конвенції іншими правами.

Стаття 40

1. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право створювати асоціації й профспілки в державі роботи за наймом з метою забезпечення й захисту своїх економічних, соціальних, культурних та інших інтересів.

2. Користування цим правом не підлягає ніяким обмеженням, крім тих, котрі передбачені законом і необхідні в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, громадського порядку (*ordre public*) або захисту прав та свобод інших осіб.

Стаття 41

1. Робітники-мігранти та члени їх родин мають право брати участь у громадському житті держави свого перебування, обирати й бути обраними в цій державі відповідно до законодавства цієї держави.

2. Держави, яких це стосується, сприяють, за потребою та у відповідності до свого законодавства, здійсненню цих прав.

Стаття 42

1. Держави-учасниці розглядають питання про створення процедур чи інститутів, за посередництвом яких могли б враховуватися як у державах походження, так і в державах роботи за наймом особливі потреби, сподівання й обов'язки робітників-мігрантів та членів їх родин, і передбачають, у відповідних випадках, можливість того, щоб робітники-мігранти та члени їх родин мали в цих інститутах своїх вільно обраних представників.

2. Держави роботи за наймом сприяють, у відповідності до їхнього національного законодавства, тому, щоб з робітниками-мігрантами та членами їх родин консультувались при прийнятті рішень, що стосуються життя й управління місцевими громадами, або тому, щоб вони брали участь у прийнятті таких рішень.

3. Робітники-мігранти можуть користуватися політичними правами в державі роботи за наймом, якщо ця держава на здійснення свого суверенітету надає їм такі права.

Стаття 43

1. Робітники-мігранти користуються рівним режимом із громадянами держави роботи за наймом щодо:

- a) доступу до навчальних закладів і послуг у відповідності до умов прийому та інших правил, які діють щодо відповідних закладів і послуг;

- b) доступу до служб професійної орієнтації та працевлаштування;
- c) доступу до закладів і установ професійної підготовки та перепідготовки;
- d) забезпечення житлом, у тому числі житлом, наданим за програмами соціального забезпечення, і захисту від експлуатації через орендну плату за житло;
- e) доступу до соціального та медичного обслуговування за умови дотримання вимог, запропонованих щодо участі у відповідних програмах;
- f) доступу до кооперативів та самокерованих підприємств, який не передбачає зміни їхнього статусу мігрантів, і за умови дотримання норм і правил відповідних кооперативів та підприємств;
- g) доступу до культурного життя й участі в ньому.

2. Держави-учасниці створюють умови для забезпечення справжньої рівності становища, для того щоб робітники-мігранти могли користуватися правами, згаданими в пункті 1 цієї статті, у всіх випадках, коли умови їхнього перебування, встановлені державою роботи за наймом, відповідають певним вимогам.

3. Держави роботи за наймом не перешкоджають наймачеві робітників-мігрантів у створенні для них житлових, соціальних чи культурних умов. На підставі статті 70 цієї Конвенції держава роботи за наймом може поставити створення таких умов у залежність від тих вимог щодо їх створення, що звичайно застосовуються в цій державі.

Стаття 44

1. Держави-учасниці, визнаючи, що родина є природним та основним осередком суспільства й має право на захист з боку суспільства та держави, вживають належних заходів для забезпечення захисту єдності родин робітників-мігрантів.

2. Держави-учасниці вживають заходів, які вони вважають необхідними й які входять до сфери їхньої компетенції, для сприяння воз'єднанню робітників-мігрантів з їхніми подружжями або особами, які перебувають з робітниками-мігрантами в таких стосунках, що, у відповідності до чинного права, можуть бути прирівняні до шлюбу, а також з їхніми неповнолітніми дітьми, які не перебувають у шлюбі.

3. Держави роботи за наймом, виходячи з гуманних міркувань, позитивно розглядають питання про надання рівного режиму відповідно до положень пункту 2 цієї статті іншим членам родин робітників-мігрантів.

Стаття 45

1. Члени родини робітників-мігрантів користуються в державі роботи за наймом рівним режимом із громадянами цієї держави щодо:

- a) доступу до навчальних закладів та послуг у відповідності до умов прийому та іншими правилами, що діють щодо відповідних закладів та послуг;
- b) доступу до закладів та установ професійної орієнтації й підготовки за умови виконання вимог щодо участі;
- c) доступу до соціального та медичного обслуговування за умови дотримання вимог, що пред'являються щодо участі у відповідних програмах;
- d) доступу до культурного життя й участі в ньому.

2. Держави роботи за наймом проводять, коли це доречно, у співробітництві з державами походження, політику, спрямовану на залучення дітей робітників-мігрантів до місцевої системи шкільного навчання, особливо щодо навчання їх місцевої мови.

3. Держави роботи за наймом прагнуть сприяти навчанню дітей робітників-мігрантів їхній рідній мові й ознайомленню з їхньою рідною культурою, а держави походження в зв'язку з цим співпрацюють з ними, коли в цьому є необхідність.

4. Держави роботи за наймом можуть організовувати спеціальні програми навчання рідною мовою дітей робітників-мігрантів, при необхідності в співпраці з державами походження.

Стаття 46

Робітники-мігранти та члени їх родин, з урахуванням чинного законодавства відповідних держав, а також міжнародних угод, які можуть бути застосовані до даного питання, і зобов'язань відповідних держав, що випливають з їхньої участі в митних союзах, звільняються від зборів і мита на ввіз і вивіз своїх особистих речей та предметів побутового призначення, а також предметів, необхідних для здійснення діяльності, що винагороджується, для якої вони допускаються в державу роботи за наймом:

- a) при виїзді з держави походження чи держави звичайного проживання;
- b) при первісному допуску в державу роботи за наймом;
- c) при остаточному виїзді з держави роботи за наймом;
- d) при остаточному поверненні в державу походження або державу звичайного проживання.

Стаття 47

1. Робітники-мігранти мають право переказувати свої зароблені кошти та заощадження, зокрема такі суми, які необхідні для утримання їхніх родин з держави роботи за наймом в державу походження чи будь-яку іншу державу. Такі перекази мають проводитися відповідно до процедур, встановлених чинним законодавством відповідної держави й у відповідності до чинних міжнародних угод.

2. Відповідні держави вживають відповідних заходів для полегшення таких переказів.

Стаття 48

1. Без шкоди для чинних угод про усунення подвійного оподаткування робітники-мігранти та члени їх родин щодо заробітку в державі роботи за наймом:

- a) не обкладаються податками, митом або зборами будь-якого характеру, які вище чи обтяжливіше податків, мита або зборів, установлених для власних громадян в аналогічних обставинах;
- b) мають право на відрахування чи звільнення від податків будь-якого характеру й на будь-які податкові знижки, надані громадянам в аналогічних обставинах, включаючи податкові знижки для утриманців — членів їхніх родин.

2. Держави-учасниці забезпечують вжиття належних заходів з метою усунення подвійного оподаткування зароблених коштів і заощаджень робітників-мігрантів та членів їх родин.

Стаття 49

1. Якщо за національним законодавством передбачено окремі дозволи на проживання й роботу за наймом, держави роботи за наймом видають робітникам-мігрантам дозвіл на проживання принаймні на період, рівний терміну дії виданого їм дозволу на заняття діяльністю, що винагороджується.

2. Робітники-мігранти, яким у державі роботи за наймом дозволяється вільно вибирати вид діяльності, що винагороджується, не вважаються такими, що втратили постійний статус або виданий їм дозвіл на проживання лише в силу припинення їхньої діяльності, що винагороджується, до закінчення терміну дії їхнього дозволу на роботу чи аналогічних дозволів.

3. З метою надання робітникам-мігрантам, згаданим у пункті 2 цієї статті, достатнього часу для пошуку іншого виду діяльності, що винагороджується, дозвіл на проживання не анулюється, принаймні, протягом періоду, що відповідає терміну, протягом якого вони можуть мати право на отримання допомоги з безробіття.

Стаття 50

1. У разі смерті мігранта або розірвання шлюбу держава роботи за наймом позитивно розглядає питання про надання членам родини цього робітника-мігранта, який проживає в цій державі, на підставі возз'єднання родини, дозволу на проживання; держава роботи за наймом бере до уваги термін, протягом якого вони вже проживають у цій державі.

2. Членам родини, яким відмовлено в такому дозволі, надається до від'їзду розумний період часу, для того щоб вони могли врегулювати свої справи в державі роботи за наймом.

3. Положення пунктів 1 і 2 цієї статті не повинні тлумачитися як такі, що утискають будь-яке право на житло й роботу, надане таким членам родини на інших підставах за законодавством держави роботи за наймом чи за двосторонніми або багатосторонніми угодами, що можуть застосовуватися до цієї держави.

Стаття 51

Робітники-мігранти, яким у державі роботи за наймом не дозволено вільно вибирати собі оплачувану діяльність, не вважаються такими, що не мають законного статусу й не втрачають дозволу на проживання лише внаслідок припинення їхньої діяльності, що винагороджується, до закінчення терміну дії дозволу на роботу, за винятком тих випадків, коли в дозволі на проживання спеціально обумовлюється конкретна діяльність, що винагороджується, для заняття якою вони були допущені. Такі робітники-мігранти мають право на пошуки іншої роботи за наймом, участь у програмах громадських робіт та перепідготовку протягом періоду дії їхнього дозволу на роботу, що залишився, з урахуванням тих умов чи обмежень, що передбачені в дозволі на роботу.

Стаття 52

1. Робітники-мігранти в державі роботи за наймом мають право вільно вибирати свою діяльність, що винагороджується, з урахуванням викладених нижче обмежень або умов.

2. Щодо будь-якого робітника-мігранта держава роботи за наймом може:

- a) встановлювати обмеження категорій робіт за наймом, функцій, роду чи занять діяльності, коли це необхідно в інтересах цієї держави та передбачається національним законодавством;
- b) обмежувати свободу вибору діяльності, що винагороджується, у відповідності до свого законодавства, що стосується визнання професійної кваліфікації, отриманої за межами її території. Разом з тим відповідні Держави-учасниці прагнуть забезпечити визнання такої кваліфікації.

3. Щодо робітників-мігрантів, що одержали обмежений за терміном дозвіл на роботу, держава роботи за наймом може також:

- a) надавати право вільного вибору своєї діяльності, що винагороджується, за умови, що робітник-мігрант законно проживав на її території з метою діяльності, що винагороджується, протягом передбаченого в її національному законодавстві періоду, який не повинен перевищувати двох років;
- b) обмежувати доступ робітника-мігранта до діяльності, що винагороджується, на здійснення політики надання пріоритету своїм громадянам або особам, які асимілювалися з ними з цією метою, в силу чинності законодавства чи двосторонніх або багатосторонніх угод. Будь-яке таке обмеження не може застосовуватися до робітника-мігранта, який законно проживає на його території з метою діяльності, що винагороджується, протягом передбаченого в її національному законодавстві періоду часу, що не має перевищувати п'яти років.

4. Держави роботи за наймом встановлюють умови, на яких робітник-мігрант, допущений у державу для роботи за наймом, може одержати дозвіл на вільний вибір роботи. Враховується період, протягом якого робітник-мігрант уже законно знаходився в державі роботи за наймом.

Стаття 53

1. Членам родини робітника-мігранта, що сам має необмежене за часом або автоматично поновлюваний дозвіл на проживання чи допуск у державу, дозволяється вільний вибір своєї діяльності, що винагороджується, на тих же умовах, які застосовуються до зазначеного робітника-мігранта у відповідності до статті 52 цієї Конвенції.

2. Щодо членів родини робітника-мігранта, яким не дозволено вільно вибирати свою діяльність, що винагороджується, Держави-учасниці розглядають питання про надання їм пріоритету в одержанні дозволу зай-

матися діяльністю, що винагороджується, над тими робітниками, які хочуть одержати допуск у державу роботи за наймом, з урахуванням застосованих двосторонніх і багатосторонніх угод.

Стаття 54

1. Без шкоди для умов наданого їм дозволу на проживання чи дозволу на роботу, а також для прав, передбачених у статтях 25 і 27 цієї Конвенції, робітникам-мігрантам надається рівний режим із громадянами держави роботи за наймом щодо:

- a) захисту проти звільнення;
- b) допомоги з безробіття;
- c) доступу до програм громадських робіт, які проводяться з метою боротьби з безробіттям;
- d) доступу до іншої роботи за наймом у разі втрати роботи або припинення іншого виду діяльності, що винагороджується, при дотриманні положень статті 52 цієї Конвенції.

2. Якщо робітник-мігрант заявляє, що умови його чи її трудової угоди порушені його або її наймачем, він або вона має право на звернення зі своєю справою в компетентні органи держави з найму відповідно до умов, обговорених в пункті 1 статті 18 цієї Конвенції.

Стаття 55

Робітники-мігранти, яким виданий дозвіл займатися якою-небудь діяльністю, що винагороджується, з урахуванням умов надання такого дозволу, мають право на рівне з громадянами держави роботи за наймом поводження в здійсненні цієї діяльності, що винагороджується.

Стаття 56

1. Робітники-мігранти та члени їхніх родин, на яких поширюється ця частина Конвенції, не можуть висилатися з держави роботи за наймом, інакше як з причин, передбачених у національному законодавстві цієї держави, і з урахуванням гарантій, передбачених у частині III.

2. Не можна застосовувати вислання з метою позбавлення мігранта або членів його чи її родини прав, наданих їм дозволом на проживання й дозволу на роботу.

3. При розгляді питання про вислання мігранта або члена його чи її родини необхідно враховувати гуманітарні міркування, а також термін проживання даної особи в державі роботи за наймом.

Частина V
ПОЛОЖЕННЯ, ЗАСТОСОВНІ ДО КОНКРЕТНИХ КАТЕГОРІЙ
РОБІТНИКІВ-МІГРАНТІВ І ЧЛЕНІВ ЇХНІХ РОДИН

Стаття 57

Зазначені в цій частині Конвенції конкретні категорії робітників-мігрантів та членів їх родин, які мають документи або постійний статус, користуються правами, викладеними в частині III і, за винятком викладених нижче змін частини IV.

Стаття 58

1. Прикордонні робітники, визначення яких дається в пункті 2 (а) статті 2 цієї Конвенції, користуються правами, передбаченими в частині IV, що можуть застосовуватися до них у силу їхнього перебування й роботи на території держави роботи за наймом, з огляду на те, що вони не мають звичайного місця проживання в даній державі.

2. Держави роботи за наймом доброзичливо розглядають питання, що стосуються надання прикордонним робітникам права вільно вибирати діяльність, що винагороджується, після якогось визначеного періоду часу. Надання цього права не стосується їхнього статусу прикордонних робітників.

Стаття 59

1. Сезонні робітники, визначення яких дається в пункті 2 (b) статті 2 цієї Конвенції, користуються всіма правами, передбаченими в частині IV, що можуть застосовуватися до них у силу їхньої присутності й роботи на території держави роботи за наймом та які сумісні з їхнім статусом у цій державі як сезонних робітників, з огляду на те, що вони знаходяться в цій державі протягом лише частини року.

2. Держава роботи за наймом, з урахуванням пункту 1 цієї статті, розглядає питання про надання сезонним робітникам, які були найняті на її території на значний період часу, можливості зайнятися іншими видами діяльності, що винагороджується, і надає їм пріоритет перед іншими робітниками, які прагнуть одержати дозвіл на в'їзд у цю державу на підставі застосовних двосторонніх та багатосторонніх угод.

Стаття 60

Робітники, робота яких пов'язана з переїздами та визначення яких наводиться в пункті 2 (e) статті 2 цієї Конвенції, користуються правами, передба-

ченими в частині IV, що можуть надаватися їм у силу їхньої присутності й роботи на території держави роботи за наймом і які сумісні з їхнім статусом робітників, робота яких пов'язана з переїздами, у цій державі.

Стаття 61

1. Працюючі за проектами робітники, визначення яких наводиться в пункті 2 (f) статті 2 цієї Конвенції, та члени їхніх родин мають права, передбачені в частині IV, за винятком положень пунктів 1 (b) і (c) статті 43; у пункті 1 (d) статті 43, що стосується наданого за програмами соціального забезпечення житла; у пункті 1 (b) статті 45; і в статтях 52–55.

2. Якщо працюючий за проектом робітник заявляє, що умови його або її трудової угоди порушені його наймачем, він або вона має право на звернення зі своєю справою до компетентних органів держави, яка має юрисдикцію над цим наймачем, відповідно до умов, передбачених у пункті 1 статті 18 цієї Конвенції.

3. За умови дотримання положень, що діють щодо відповідних держав-учасниць двосторонніх та багатосторонніх угод, ці Держави-учасниці докладають зусиль для того, щоб надати працюючим за проектами робітникам можливість залишатися під адекватним захистом систем соціального забезпечення своєї держави походження чи звичайного проживання під час їхньої роботи за проектами. Відповідні Держави-учасниці вживають належних заходів з метою запобігання будь-якій відмові в правах чи подвійним платежам у зв'язку з цим.

4. Без шкоди для положень статті 47 цієї Конвенції, а також конкретних двосторонніх або багатосторонніх угод відповідні Держави-учасниці дозволяють проводити виплату заробітної плати працюючим за проектами робітникам у державі їхнього походження чи звичайного проживання.

Стаття 62

1. Робітники цільового найму, визначення яких дається в пункті 2 (d) статті 2, мають права, що стосуються робітників-мігрантів, викладені в частині IV цієї Конвенції, за винятком прав, передбачених у пунктах 1 (b) і (c) статті 43; у пункті 1 (d) статті 43, що стосується наданого за програмами соціального забезпечення житла; і в статті 52, і в пункті 1 (d) статті 54.

2. Члени родини робітника цільового найму мають права, що стосуються членів родини робітників-мігрантів, викладених у частині IV цієї Конвенції, за винятком положень статті 53.

Стаття 63

1. Робітники-мігранти, що працюють не за наймом, визначення яких містяться в пункті 2 (h) статті 2 цієї Конвенції, користуються правами, передбаченими в частині IV, за винятком таких прав, що надаються тільки робітникам, які мають договір за наймом.

2. Без шкоди для статей 52 і 79 цієї Конвенції припинення економічної діяльності робітників-мігрантів, які працюють не за наймом, як таке не тягне припинення дії виданого їм або членам їхніх родин дозволу на проживання чи діяльність, що винагороджується, у державі роботи за наймом, за винятком тих випадків, коли дозвіл на проживання прямо залежить від конкретного виду діяльності, що винагороджується, для виконання якої вони були допущені.

ЧАСТИНА VI СПРИЯННЯ СТВОРЕННЮ НОРМАЛЬНИХ, СПРАВЕДЛИВИХ, ГУМАННИХ ТА ЗАКОННИХ УМОВ ЩОДО МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБІТНИКІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХНІХ РОДИН

Стаття 64

1. Без шкоди для статті 79 цієї Конвенції зацікавлені Держави-учасниці у відповідних випадках консультуються та співпрацюють одна одною з метою сприяння створенню нормальних, справедливих і гуманних умов щодо міжнародної міграції робітників та членів їхніх родин.

2. У зв'язку з цим належна увага приділяється не тільки трудовим потребам і ресурсам, але й соціальним, економічним, культурним та іншим потребам робітників-мігрантів та членів їхніх родин, а також наслідкам такої міграції для відповідних громад.

Стаття 65

1. Держави-учасниці повинні мати відповідні служби з питань, що стосуються міжнародної міграції робітників та членів їхніх родин. До їхніх функцій, серед іншого, належать:

- a) розробка та здійснення політики, що стосуються такої міграції;
- b) обмін інформацією, консультації та співробітництво з компетентною владою інших Держав-учасниць, яких стосується така міграція;
- c) надання відповідної інформації, зокрема наймачам, робітникам і їхнім організаціям, про політику, закони й правила, що стосуються міграції й найму, про угоди щодо міграції, укладені з іншими державами, і про інші відповідні питання;

d) надання інформації та надання відповідної допомоги робітникам-мігрантам та членам їхніх родин у тому, що стосується необхідних дозволів, формальностей і процедур, пов'язаних із від'їздом, переїздом, прибуттям, перебуванням, діяльністю, що винагороджується, виїздом і поверненням, а також інформації про умови праці та життя в державі роботи за наймом і митних, валютних, податкових та інших відповідних законів та правил.

2. Держави-учасниці у відповідних випадках сприяють наданню належних консульських та інших послуг, що необхідні для задоволення соціальних, культурних та інших потреб робітників-мігрантів та членів їхніх родин.

Стаття 66

1. За умов дотримання пункту 2 цієї статті право розпочинати дії з метою наймання робітників в іншій державі поширюється тільки на:

- a) державні служби чи органи держави, у якій розпочинаються такі дії;
- b) державні служби або органи держави роботи за наймом на основі угоди між зацікавленими державами;
- c) орган, створений на основі двосторонньої або багатосторонньої угоди.

2. За наявності будь-якого дозволу, згоди й під контролем органів зацікавлених Держав-учасниць, що можуть бути створені відповідно до національного законодавства та практики цих держав, установам передбачуваних наймачів або особам, які діють від їхнього імені, може бути також дозволено починати зазначені дії.

Стаття 67

1. Зацікавлені Держави-учасниці співпрацюють у відповідних випадках у вживанні заходів, які стосуються впорядкованого повернення робітників-мігрантів та їхніх родин у державу походження, якщо вони приймають рішення повернутися чи якщо минає термін їхнього дозволу на проживання або роботу, або якщо вони знаходяться в державі роботи за наймом, не маючи постійного статусу.

2. Щодо робітників-мігрантів та членів їхніх родин, що мають постійний статус, зацікавлені Держави-учасниці співпрацюють у відповідних випадках на умовах, погоджених цими державами, з метою створення належних економічних умов для їхнього розселення й полегшення міцної соціальної та культурної реінтеграції в державі походження.

Стаття 68

1. Держави-учасниці, у тому числі держави транзиту, співпрацюють у справі запобігання чи припинення незаконних або таємних переїздів і наймання робітників-мігрантів, які не мають постійного статусу. Заходи, що вживаються в цих цілях у межах юрисдикції кожної зацікавленої держави, передбачають:

- a) відповідні заходи, спрямовані проти поширення інформації, що вводить в оману стосовно питань еміграції й імміграції;
- b) заходи для виявлення та недопущення незаконних або таємних переїздів робітників-мігрантів та членів їхніх родин і прийняття ефективних санкцій проти осіб, груп чи утворень, що займаються організацією, здійсненням або наданням допомоги в організації чи здійсненні таких переїздів;
- c) заходи для вжиття ефективних санкцій проти осіб, груп осіб або утворень, що застосовують щодо мігрантів чи членів їхніх родин, які не мають постійного статусу, насильство, погрози або залякування.

2. Держави роботи за наймом вживають усіх належних і ефективних заходів для припинення наймання на їхній території робітників-мігрантів, які не мають постійного статусу, включаючи, у разі потреби, застосування санкцій щодо наймачів таких робітників. Ці заходи не повинні завдавати шкоди правам робітників-мігрантів, що випливають з найму, щодо їхнього наймача.

Стаття 69

1. Держави-учасниці, у разі, коли в межах їхньої території знаходяться робітники-мігранти та члени їхніх родин, які не мають постійного статусу, вживають належних заходів, для того щоб не допустити збереження такого становища.

2. У разі, коли зацікавлені Держави-учасниці розглядають можливість упорядкування становища таких осіб відповідно до застосовного національного законодавства та двосторонніх чи багатосторонніх угод, належним чином враховуються обставини їхнього в'їзду, тривалість їхнього перебування в державах роботи за наймом та інші відповідні міркування, зокрема ті, котрі стосуються їхнього родинного стану.

Стаття 70

Держави-учасниці вживають заходів, не менш сприятливих, ніж ті, котрі застосовуються до власних громадян, для забезпечення того, щоб умови

праці й життя робітників-мігрантів та членів їхніх родин, які мають постійний статус, відповідали нормам придатності, техніки безпеки, охорони здоров'я та принципам людської гідності.

Стаття 71

1. Держави-учасниці, у разі потреби, сприяють поверненню в державу походження останків померлих мігрантів або членів їхніх родин.

2. Щодо питань компенсації, пов'язаних зі смертю мігранта або члена його чи її родини, Держави-учасниці у відповідних випадках надають відповідним особам допомогу з метою якнайшвидшого розв'язання таких питань. Вирішення таких питань здійснюється на основі діючого національного законодавства відповідно до положень цієї Конвенції й будь-яких відповідних двосторонніх або багатосторонніх угод.

Частина VII ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ

Стаття 72

1.

а) Для цілей спостереження за застосуванням цієї Конвенції створюється Комітет із захисту прав усіх робітників-мігрантів та членів їхніх родин (іменований нижче «Комітет»);

б) Комітет складається, у момент набуття чинності цією Конвенцією, з десяти — а після набуття чинності цією Конвенцією для сорок першої Держави-учасниці — з чотирнадцяти експертів, які володіють високими моральними якостями, неупередженістю й визнаною компетентністю у сфері, яку охоплює Конвенція.

2.

а) Члени Комітету обираються таємним голосуванням Державами-учасницями зі списку кандидатур, поданих Державами-учасницями; при цьому враховується справедливий географічний розподіл, включаючи як держави походження, так і держави роботи за наймом, і представництво основних правових систем. Кожна Держава-учасниця може висунути по одній особі з числа своїх власних громадян;

б) члени обираються та виконують функції у своїй особистій якості.

3. Первинні вибори проводяться не пізніше, ніж через шість місяців із дня набуття чинності цією Конвенцією, а наступні вибори — кожні два роки. Принаймні за чотири місяці до дати проведення наступних виборів

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй направляє всім Державам-учасницям лист із пропозицією представити свої кандидатури протягом двох місяців. Генеральний секретар складає список, у який за абеткою внесено всіх висунутих у такий спосіб осіб за вказівкою Держав-учасниць, що висунули їх, і представляє цей список Державам-учасницям не пізніше, ніж за місяць до дати проведення відповідних виборів разом із короткою біографією висунутих у такий спосіб осіб.

4. Вибори членів Комітету проводяться на нараді Держав-учасниць, яка скликається Генеральним секретарем у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй. На цій нараді, на якій дві третини Держав-учасниць складають кворум, особами, обраними до Комітету, вважаються ті кандидати, які одержують найбільше число голосів та абсолютну більшість голосів Держав-учасниць, що є присутніми й беруть участь у голосуванні.

5.

a) Члени Комітету обираються на чотирирічний термін. Однак термін повноважень п'яти членів, обраних під час перших виборів, минає після закінчення двох років; відразу ж після перших виборів прізвища цих п'яти членів вибираються за жеребкуванням Головою наради Держав-учасниць;

b) вибори чотирьох додаткових членів Комітету проводяться відповідно до положень пунктів 2, 3 і 4 цієї статті після набуття чинності цією Конвенцією для сорок першої Держави-учасниці. Термін повноважень двох додаткових членів, обраних у зв'язку з цим, минає після закінчення двох років; прізвища цих членів вибираються за жеребкуванням Головою наради Держав-учасниць;

c) члени Комітету можуть бути переобрані на новий термін у разі повторного висування їхніх кандидатур.

6. Якщо член Комітету помирає чи подає у відставку, або заявляє, що з якоїсь причини не може більше виконувати свої обов'язки в Комітеті, Держава-учасниця, яка висунула кандидатуру цього експерта, призначає з числа своїх громадян іншого експерта на частину терміну, що залишився. Нове призначення підлягає затвердженню Комітетом.

7. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй забезпечує необхідний персонал і умови для ефективного здійснення функцій Комітету.

8. Члени Комітету одержують винагороду з коштів Організації Об'єднаних Націй на умовах, що визначаються Генеральною Асамблеєю.

9. Члени Комітету мають право на пільги, привілеї та імунітети експертів, що виконують доручення Організації Об'єднаних Націй, передбачені у відповідних розділах Конвенції про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй.

Стаття 73

1. Держави-учасниці зобов'язуються подавати Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй для розгляду Комітетом доповіді про законодавчі, судові, адміністративні та інші заходи, вжиті ними для здійснення положень цієї Конвенції:

- а) протягом одного року з дня набуття чинності цією Конвенцією для зацікавленої Держави-учасниці;
- б) далі через кожні п'ять років і кожен раз, коли Комітет запитує про це.

2. У доповідях, що подаються відповідно до цієї статті, вказуються чинники й труднощі, якщо такі мають місце, що впливають на здійснення цієї Конвенції, і міститься інформація про характеристики міграційних потоків, які стосуються зацікавленої Держави-учасниці.

3. Комітет приймає й інші керівні вказівки, що застосовуються до змісту доповідей.

4. Держави-учасниці забезпечують широку гласність своїх доповідей у своїх власних державах.

Стаття 74

1. Комітет розглядає доповіді, що подаються кожною Державою-учасницею цієї Конвенції, і передає зацікавленій Державі-учасниці такі зауваження, які він вважає доцільними. Ця Держава-учасниця може представити Комітету зауваження щодо будь-яких коментарів, зроблених Комітетом відповідно до цієї статті. При розгляді цих доповідей Комітет може просити у Держав-учасниць додаткову інформацію.

2. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй у належний час до початку кожної чергової сесії Комітету направляє Генеральному директорові Міжнародного бюро праці копії доповідей, представлених відповідними Державами-учасницями, та інформацію, яка стосується розгляду цих доповідей, для того щоб дати Бюро можливість надавати сприяння Комітету шляхом представлення експертної думки з таких регульованих цією Конвенцією питань, які входять у сферу компетенції Міжнародної організації праці. У ході своєї роботи Комітет розглядає подані Бюро зауваження й матеріали.

3. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй може також, після консультацій з Комітетом, направляти іншим спеціалізованим установам, а також міжурядовим організаціям копії тих частин вищевказаних доповідей, зміст яких входить до сфери їхньої компетенції.

4. Комітет може запропонувати спеціалізованим установам та іншим органам Організації Об'єднаних Націй, а також міжурядовим та іншим зацікавленим організаціям подати для розгляду Комітетом письмову інформацію з таких регульованих цією Конвенцією питань, які належать до кола їхнього відання.

5. Комітет пропонує Міжнародному бюро праці призначити представників для участі в засіданнях Комітету з правом дорадчого голосу.

6. Комітет може запросити представників інших спеціалізованих установ та органів Організації Об'єднаних Націй, а також міжурядових організацій, для того щоб вони були присутні й були заслухані на його засіданнях, коли розглядаються питання, що входять до їхньої компетенції.

7. Комітет представляє щорічну доповідь Генеральній Асамблеї Організації Об'єднаних Націй про виконання цієї Конвенції, що містить його думки й рекомендації, засновані зокрема на розгляді доповідей і будь-яких зауважень, представлених Державами-учасницями.

8. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй передає щорічні доповіді Комітету Державам-учасницям цієї Конвенції, Економічній та Соціальній Раді, Комісії з прав людини Організації Об'єднаних Націй, Генеральному директору Міжнародного бюро праці й іншим відповідним організаціям.

Стаття 75

1. Комітет приймає свої власні правила процедури.
2. Комітет обирає своїх посадових осіб на дворічний термін.
3. Комітет зазвичай проводить свої засідання щорічно.
4. Засідання Комітету зазвичай проводяться в Центральних установах Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 76

1. Держава-учасниця цієї Конвенції може в будь-який час заявити відповідно до цієї статті, що вона визнає компетенцію Комітету одержувати та розглядати повідомлення про те, що одна Держава-учасниця заявляє, що інша Держава-учасниця не виконує своїх зобов'язань за цією Конвенцією. Повідомлення, що передбачаються цією статтею, можуть прийматися та розглядатися лише в разі подання їх Державою-учасницею, яка зробила заяву, про визнання щодо себе компетенції Комітету. Комітет не приймає повідомлення, якщо вони стосуються Держави-учасниці, яка не зробила такої заяви.

Повідомлення, отримані відповідно до цієї статті, розглядаються у відповідності до такої процедури:

- a) якщо яка-небудь Держава-учасниця цієї Конвенції вважає, що інша Держава-учасниця не виконує своїх зобов'язань за цією Конвенцією, вона може шляхом письмового повідомлення довести це питання до відома цієї Держави-учасниці. Держава-учасниця може також інформувати Комітет з даного питання. Протягом трьох місяців після одержання повідомлення Держава, що його отримує, представляє Державі, що направила повідомлення, пояснення чи будь-яку іншу заяву в письмовому вигляді з роз'ясненнями з цього питання, де має міститися, наскільки це можливо й доцільно, вказівка на внутрішні процедури та заходи для виправлення становища, які були, будуть чи можуть бути вжиті з даного питання;
- b) якщо питання не вирішено на задоволення обох зацікавлених Держав-учасниць протягом шести місяців після надходження до Держави, яка отримує, первинного повідомлення, кожна з цих Держав має право передати питання в Комітет шляхом сповіщення Комітету й іншої Держави;
- c) Комітет розглядає передане йому питання тільки після того, як він переконається, що всі наявні внутрішні засоби правового захисту були застосовані й вичерпані з даного питання відповідно до загальноновизнаних принципів міжнародного права. Це правило не діє в тих випадках, коли, на думку Комітету, не виправдано затягується застосування цих засобів
- d) з дотриманням положень підпункту (c) цього пункту Комітет надає свої добрі послуги зацікавленим Державам-учасницям з метою дружнього вирішення на основі поваги зобов'язань, викладених у цій Конвенції;
- e) при розгляді повідомлень, що передбачаються цією статтею, Комітет проводить закриті засідання;
- f) з будь-якого переданого на його розгляд питання відповідно до підпункту (b) цієї статті Комітет може звернутися до зацікавлених Держав-учасниць, згаданих у підпункті (b), із проханням представити будь-яку інформацію, яка стосується справи;
- g) зацікавлені Держави-учасниці, згадані в підпункті (b) цього пункту, мають право бути представленими при розгляді питання в Комітеті й робити подання усно та/або письмово;
- h) Комітет представляє протягом дванадцяти місяців із дня одержання повідомлення про первинне повідомлення відповідно до підпункту (b) цього пункту доповіді:

- i) якщо досягається врегулювання в межах положень підпункту (d) цього пункту, Комітет обмежується у своїй доповіді коротким викладом фактів та досягнутого врегулювання;
- ii) якщо врегулювання в межах положень підпункту (d) цього пункту не досягнуто, Комітет у своїй доповіді викладає відповідні факти, що стосуються питання, яке виникло між зацікавленими Державами-учасницями. Письмові подання й запис усних подань, зроблених зацікавленими Державами-учасницями, додаються до доповіді. Комітет може також повідомити зацікавленим Державам-учасницям будь-які думки, які він може вважати суттєвими для питання, що виникло між ними.

У будь-якому разі доповідь передається зацікавленим Державам-учасницям.

2. Положення цієї статті набирають чинності, коли десять Держав-учасниць цієї Конвенції зроблять заяви відповідно до пункту 1 цієї статті. Такі заяви здаються Державами-учасницями на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй, який передає їхні копії іншим Державам-учасницям. Заява може бути анульована в будь-який час шляхом повідомлення Генерального секретаря. Таке анулювання не перешкоджає розгляду будь-якого питання, що є предметом повідомлення, уже переданого відповідно до цієї статті; ніякі наступні повідомлення не будуть прийматися за цією статтею від будь-якої Держави-учасниці після одержання Генеральним секретарем повідомлення про анулювання заяви, якщо тільки зацікавлена Держава-учасниця не зробила нової заяви.

Стаття 77

1. Держава-учасниця цієї Конвенції може в будь-який час заявити відповідно до цієї статті, що вона визнає компетенцію Комітету одержувати й розглядати повідомлення від осіб, що підлягають її юрисдикції, які стверджують, що Держава-учасниця порушила їхні особисті права, передбачені цією Конвенцією. Комітет не приймає ніяких повідомлень, якщо вони стосуються Держави-учасниці, що не зробила такої заяви.

2. Комітет вважає неприйнятним будь-яке повідомлення відповідно до цієї статті, що є анонімним чи, на його думку, являє собою зловживання правом на представлення таких повідомлень або несумісне з положеннями цієї Конвенції.

3. Комітет не розглядає ніяких повідомлень від будь-якої особи відповідно до цієї статті, якщо не упевниться в тому, що:

- a) це ж питання не розглядалося й не розглядається відповідно до іншої процедури міжнародного розгляду чи врегулювання;

- б) дана особа вичерпала всі наявні внутрішні засоби правового захисту; це правило не діє в тих випадках, коли застосування таких засобів, на думку Комітету, не виправдано затягується або скоріше за все не забезпечить ефективного захисту цій особі.

4. З урахуванням положень пункту 2 цієї статті Комітет доводить будь-яке повідомлення, подане йому відповідно до цієї статті, до відома Держави-учасниці цієї Конвенції, яка зробила заяву відповідно до пункту 1 і яка нібито порушує ті чи інші положення цієї Конвенції. Протягом шести місяців держава, що одержала повідомлення, представляє Комітету письмові пояснення або заяви, що роз'яснюють це питання й будь-які заходи, якщо такі є, що, можливо, були вжиті цією державою.

5. Комітет розглядає отримані відповідно до цієї статті повідомлення з урахуванням всієї інформації, представленої йому даною особою чи від її імені й зацікавленою Державою-учасницею.

6. При розгляді повідомлень, що передбачаються цією статтею, Комітет проводить закриті засідання.

7. Комітет представляє свої міркування відповідній Державі-учасниці й особі.

8. Положення цієї статті набувають чинності, коли десять Держав-учасниць цієї Конвенції зроблять заяви відповідно до пункту 1 цієї статті. Такі заяви здаються Державами-учасницями на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй, який передає їхні копії іншим Державам-учасницям. Заяву може бути в будь-який час анульовано шляхом повідомлення Генерального секретаря. Таке анулювання не повинно завдавати шкоди розгляду будь-якого питання, що є предметом повідомлення, уже переданого відповідно до цієї статті; ніякі наступні повідомлення, що направляються будь-якою особою або від її імені, не приймаються відповідно до цієї статті після одержання Генеральним секретарем повідомлення про анулювання заяви, якщо відповідна Держава-учасниця не зробила нової заяви.

Стаття 78

Положення статті 76 цієї Конвенції застосовуються без шкоди для будь-яких процедур врегулювання спорів чи розгляду скарг у сфері, яку охоплює ця Конвенція, викладених в установчих документах Організації Об'єднаних Націй та її спеціалізованих установ або у прийнятих ними конвенціях, і не перешкоджають Державам-учасницям застосовувати будь-яку процедуру для врегулювання спорів відповідно до міжнародних угод, що діють у відносинах між ними.

Частина VIII ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 79

Ніщо в цій Конвенції не стосується права кожної Держави-учасниці встановлювати критерії, які регулюють допуск робітників-мігрантів та членів їхніх родин. Щодо інших питань, які стосуються їхнього правового становища й режиму як робітників-мігрантів та членів їхніх родин, Держави-учасниці дотримуються обмежень, встановлених у цій Конвенції.

Стаття 80

Ніщо в цій Конвенції не повинно тлумачитися як применшення значення положень Статуту Організації Об'єднаних Націй та статутів спеціалізованих установ, що визначають відповідні обов'язки різних органів Організації Об'єднаних Націй та спеціалізованих установ щодо питань, розглянутих у цій Конвенції.

Стаття 81

1. Ніщо в цій Конвенції не стосується більш широких прав чи свобод, наданих робітникам-мігрантам та членам їхніх родин в силу:

- a) закону або практики Держави-учасниці; чи
- b) будь-який двосторонній чи багатосторонній договір, що чинний для відповідної Держави-учасниці.

2. Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитися як таке, що надає будь-якій державі, групі осіб або окремим особам будь-яке право брати участь у будь-якій діяльності чи чинити будь-які дії, що завдавали б шкоди будь-яким правам або свободам, викладеним у цій Конвенції.

Стаття 82

У правах робітників-мігрантів та членів їхніх родин, передбачених цією Конвенцією, не може бути відмовлено. Здійснення тиску на робітників-мігрантів та членів їхніх родин у будь-якій формі, з тим, щоб вони зреклися чи відмовилися від будь-якого з вищезгаданих прав, не дозволяється. Обмеження прав, визнаних у цій Конвенції, внаслідок будь-якого договору не допускається. Держави-учасниці вживають належних заходів для забезпечення дотримання цих принципів.

Стаття 83

Кожна Держава-учасниця цієї Конвенції зобов'язується:

- a) забезпечити будь-якій особі, права та свободи якої, визнані в цій Конвенції, порушено, ефективні засоби правового захисту, навіть якщо це порушення було зроблено особами, які діяли в офіційній якості;
- b) забезпечити, щоб позов будь-якої особи, яка вимагає такого захисту, був розглянутий і щоб по ньому було винесене рішення компетентною судовою, адміністративною або законодавчою владою або будь-яким іншим компетентним органом, передбаченим правовою системою Держави, і розвивати можливості судового захисту;
- c) забезпечити застосування компетентною владою засобів правового захисту, коли вони надаються.

Стаття 84

Кожна Держава-учасниця зобов'язується вживати законодавчих і інших заходів, необхідних для здійснення положень цієї Конвенції.

Частина IX ПІДСУМКОВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 85

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй призначається депозитарієм цієї Конвенції.

Стаття 86

1. Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами. Вона підлягає ратифікації.
2. Ця Конвенція відкрита для приєднання будь-якої держави.
3. Ратифікаційні грамоти або документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 87

1. Ця Конвенція набуває чинності в перший день місяця після закінчення трьох місяців з дати здачі на зберігання двадцятого документа про ратифікацію чи приєднання.
2. Для кожної Держави, що ратифікує цю Конвенцію або приєднується до неї після набуття нею чинності, Конвенція набуває чинності в перший день

місяця після закінчення трьох місяців з дати здачі на зберігання цієї державою свого документа про ратифікацію або приєднання.

Стаття 88

Держава, що ратифікує цю Конвенцію або приєднується до неї, не може виключати застосування будь-якої її частини чи, без шкоди для статті 3, виключати її застосування щодо якої-небудь окремої категорії робітників-мігрантів.

Стаття 89

1. Кожна Держава-учасниця може денонсувати цю Конвенцію не раніше, ніж через п'ять років після набуття Конвенцією чинності для даної держави шляхом письмового повідомлення Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

2. Така денонсація набуває чинності в перший день місяця після закінчення дванадцяти місяців з дати одержання повідомлення Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй.

3. Така денонсація не звільняє Державу-учасницю від її зобов'язань відповідно до цієї Конвенції щодо будь-якої дії чи бездіяльності, що мало місце до дати набуття денонсацією чинності, і денонсація не завдає будь-якої шкоди подальшому розгляду будь-якого питання, що до дати вже знаходилося на розгляді Комітету.

4. Після набуття денонсацією чинності Держави-учасниці Комітет не приступає до розгляду будь-якого нового питання щодо цієї Держави.

Стаття 90

1. Після закінчення п'яти років після набуття чинності цієї Конвенцією прохання про перегляд цієї Конвенції може бути внесено в будь-який час будь-якою Державою-учасницею шляхом письмового повідомлення на ім'я Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй. Генеральний секретар передає потім будь-які запропоновані зміни Державам-учасницям із проханням повідомити йому, чи висловлюються вони за скликання конференції Держав-учасниць з метою розгляду цих пропозицій та проведення щодо них голосування. Якщо протягом чотирьох місяців з дати такого послання щонайменше одна третина Держав-учасниць висловиться за таку конференцію, Генеральний секретар скликає конференцію під егідою Організації Об'єднаних Націй. Будь-які зміни, прийняті більшістю Держав-

учасниць, що є присутніми й беруть участь у голосуванні, представляються на затвердження Генеральній Асамблеї.

2. Виправлення набувають чинності після затвердження їх Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй і прийняті їх більшістю двома третинами Держав-учасниць цієї Конвенції відповідно до їхніх конституційних процедур.

3. Коли зміни набувають чинності, вони стають обов'язковими для тих Держав-учасниць, що їх прийняли, а для інших Держав-учасниць залишаються обов'язковими положення цієї Конвенції й будь-які попередні зміни, що ними прийняті.

Стаття 91

1. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй одержує й розсилає всім державам тексти застережень, зроблених державами під час підписання, ратифікації або приєднання.

2. Застереження, не сумісні з об'єктом та цілями цієї Конвенції, не допускається.

3. Застереження може бути знято в будь-який час шляхом відповідного повідомлення, направлено на ім'я Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, який потім сповіщає про це всім Державам-учасницям. Таке повідомлення набуває чинності з дня його одержання.

Стаття 92

1. Будь-який спір між двома чи декількома Державами-учасницями щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, який не вирішено шляхом переговорів, передається на прохання однієї з них на арбітражний розгляд. Якщо протягом шести місяців з дати подачі заяви про арбітражний розгляд сторонам не вдалося дійти згоди щодо організації арбітражного розгляду, кожна з цих сторін може передати даний спір до Міжнародного Суду шляхом подачі заяви у відповідності до Статуту Суду.

2. Кожна Держава-учасниця може під час підписання або ратифікації цієї Конвенції чи приєднання до неї заявити про те, що вона не вважає себе зв'язаною зобов'язаннями, що містяться в пункті 1 цієї статті. Інші Держави-учасниці не вважають себе зв'язаними положеннями пункту 1 цієї статті щодо будь-якої Держави-учасниці, що зробила подібну заяву.

3. Кожна Держава-учасниця, що зробила заяву відповідно до пункту 2 цієї статті, може в будь-який час анулювати свою заяву шляхом повідомлення Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 93

1. Ця Конвенція, тексти якої англійською, арабською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами є автентичними, здається на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

2. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй передає засвідчені копії цієї Конвенції всім державам.

На посвідчення цього ті, що нижче підписалися повноважні представники, уповноважені на те належним чином своїми відповідними урядами, підписали цю Конвенцію.

Додаток II
ДЕРЖАВИ, ЯКІ ПІДПИСАЛИ, РАТИФІКУВАЛИ
МІЖНАРОДНУ КОНВЕНЦІЮ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ВСІХ
ТРУДЯЩИХ-МІГРАНТІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ
АБО ПРИЄДНАЛИСЯ
(1 ЖОВТНЯ 2005 РОКУ)

Держава	Підписання	Ратифікація або приєднання
Алжир		21 квітня 2005 року
Аргентина	10 серпня 2004 року	
Азербайджан		11 січня 1999 року
Бангладеш	7 жовтня 1998 року	
Беліз		14 листопада року
Бенін	15 вересня 2005 року	
Болівія		16 жовтня 2000 року
Боснія та Герцеговіна		13 грудня 1996 року
Буркуна-Фасо	16 листопада 2001 року	26 листопада 2003 року
Камбоджа	27 вересня 2004 року	
Кабо-Верде		16 вересня 1997 року
Чілі	24 вересня 1993 року	
Колумбія		24 травня 1995 року
Коморські Острови	22 вересня 2000 року	
Еквадор		5 лютого 2002 року
Єгипет		19 лютого 1993 року
Сальвадор	13 вересня 2002 року	14 травня 2003 року

Держава	Підписання	Ратифікація або приєднання
Габон	15 грудня 2004 року	
Гана	7 вересня 2000 року	7 вересня 2000 року
Гватемала	7 вересня 2000 року	14 березня 2003 року
Гвінея		7 вересня 2000 року ^a
Гвінея-Бесау	12 вересня 2000 року	
Гайна	15 вересня 2000 року	
Індонезія	22 вересня 2000 року	
Киргизстан		29 вересня 2003 року ^a
Лесото	22 вересня 2004 року	
Ліберія	22 вересня 2004 року	
Лівійська Арабська		18 червня 2004 року ^a
Джамахірія		
Малі		5 червня 2003 року ^a
Мексіка	22 травня 1991 року	8 березня 1999 року
Марокко	15 серпня 1991 року	21 червня 1993 року
Парагвай	13 вересня 2000 року	
Перу	22 вересня 2004 року	14 вересня 2005 року
Філіпіни	15 листопада 1993 року	5 липня 1995 року
Сане-Томе та Прінсіпі	6 вересня 200 року	
Сенегал		9 червня 1999 року ^a
Сербія та Чорногорія	11 листопада 2004 року	
Сейшельські Острови		15 грудня 1994 року ^a
Сьєрра-Леоне	15 вересня 2000 року	
Сірійська Арабська Республіка		2 червня 2005 року ^a

Держава	Підписання	Ратифікація або приєднання
Шрі-Ланка		11 травня 1996 року ^а
Таджикістан	7 вересня 2000 року	8 січня 2002 року
Того	15 листопада 2001 року	
Турція	13 січня 1999 року	
Уганда		14 листопада 1995 року ^а
Уругвай		15 лютого 2001 року ^а

Запити надсилати на адресу:

Centre for Human Rights
United Nations Office at Geneva
8–14, Avenue de la Paix
1211 Geneva 10, Switzerland
tel: (41 22) 917 3968; fax: (41 22) 917 0099
e-mail: atikhonov.hchr@unog.ch

New York Office:
Centre for Human Rights
United Nations
New York, N.Y. 10017
USA

Інформаційне видання

ПРАВА РОБІТНИКІВ-МІГРАНТІВ

Виклад фактів № 24 (Rev. 1)

Третє видання, стереотипне

Відповідальний за випуск і редактор
Є. Ю. Захаров

Комп'ютерна верстка
О. А. Мірошниченко

Підписано до друку 01.04.2020
Формат 60×84¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура JournalSans
Умов. друк. арк. 4,18. Облік.-вид. арк. 3,95
Наклад 250 прим. Зам. № ПЛ-02/20

ГО «ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА»
61002, Харків, а/с 10430
<http://khp.org>
<http://library.khp.org>

Друк: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО „ПРАВА ЛЮДИНИ“»
61002, м. Харків, вул. Дарвіна 7, кв. 35
ел. пошта: distribution.hr.publisher@gmail.com